Leonid Andrejev

De syv hængte

Bibliotek 1800

Leonid Andrejev

De syv hængte

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Leonid Andrejev: *De syv hængte* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Leonid Andrejev: *De syv hængte* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

I morgen kl. 1, Deres Excellence!

Ministeren var en meget korpulent herre med anlæg for slagtilfælde. Opdagelseschefen mente derfor at burde overbringe ham budskabet så skånsomt og forsigtigt som muligt. Men da ministeren hørte på ham ganske rolig og med et melankolsk smil, gik politimanden over til de nærmere enkeltheder ved det påtænkte attentat. Dette skulle finde sted næste dag kl. 1, netop som ministeren skulle rejse afsted med sin rapport. Attentatet var planlagt af en del terrorister, der var blevet udspioneret af nogle såkaldte "provokatører", hvis opgave det er først at operere i ledtog med de revolutionære for at få deres hemmeligheder at vide, og bagefter at forråde disse. De sammensvorne ville klokken 1 middag indfinde sig, væbnet med bomber og revolvere, uden for ministerens bolig og holde øje med ham, idet han forlod huset. Men det hemmelige politi ville også være til stede og gribe dem, før de fik gjort noget ondt.

"Stop lidt," faldt ministeren ind, "hvorledes kan de sammensvorne vide, at jeg rejser klokken 1, når jeg selv først fik det at vide for et par dage siden?"

Opdagelseschefen gjorde en bevægelse med hånden og sagde blot: "Netop klokken 1, Deres Excellence!"

Uden at ytre nogen forundring eller taknemmelighed over, at politiet havde været så forudseende og ordnet det hele så udmærket, rystede ministeren på hovedet, smilede bittert og gjorde sig straks i stand til at forlade huset. Han ville rejse til et

afsidesliggende palads for at tilbringe natten der og havde ikke lyst til at blande sig i politiets arbejde. Samtidig blev også hans kone og to børn sendt bort fra det farlige sted. Så længe der endnu brændte lys i det fremmede palads, hvortil ministeren var ankommet, og elskværdige venner og bekendte bukkende og smilende udtalte deres deltagelse med ham og deres store forbitrelse over den djævelske plan mod ministerens liv, følte han sig vel til mode. Han følte det næsten, som om der ventede ham en stor udmærkelse. Men da alle var taget bort, lysene slukket og de elektriske lamper uden for gennem spejlglasruderne tegnede brogede figurer på væggene inde i hans værelse, blev han ilde til mode. Han følte sig fremmed og forladt; de mange statuer og billeder på væggene i forbindelse med den stilhed, som herskede både inde i værelset og udenfor, vakte mange ængstende tanker hos ham. Det nytter vel ikke, hvor meget politiet anstrenger sig, tænkte han. Det har jo vist sig før, at al bevogtning har været forgæves. Og han tænkte på de mange høje embedsmænd, som var blevet dræbt. Det blev ham næsten uudholdeligt i den stille nat på dette fremmede sted med disse triste tanker. Det var skrækkeligt!

Han led af en nyresygdom, og enhver stærk ophidselse hos ham påfulgtes uvægerligt af et anfald. Ansigt, hænder og fødder svulmede op, så den korpulente herres udseende blev skrækindjagende. Nu lå han der allerede som et kødbjerg på springmadrasserne, som var trykket helt sammen under hans vægt. Med en syg mands sorg følte han, hvorledes han svulmede op i ansigtet, og han tænkte uafbrudt på den grufulde skæbne, man havde tiltænkt ham. Han mindedes en efter en alle de nylig indtrufne skrækkelige begivenheder, da der var

kastet bomber på mænd af hans stilling og i endnu højere stillinger, og han synes at se, hvorledes bomberne havde revet hovedet af ofrene, så hjernen sprøjtedes ud på den skidne murvæg. Og mens han tænkte på alt dette uhyggelige, betragtede han sit eget opsvulmede legeme med den største medlidenhed, men samtidig som noget uden for ham selv, der var bestemt til at gennemleve alle den forfærdelige eksplosions rædsler. Til sidst havde han en fornemmelse af, at armene var skilt fra kroppen, at tænderne faldt ud, at hjernen blev maset sammen og sprøjtet rundt til alle sider. Kun benene blev liggende stille og følelsesløse med tæerne opad som på et lig. Pludselig gjorde han en kraftig bevægelse med legemet, åndede dybt, hostede, alt sammen for at ryste de uhyggelige dødstanker af sig.

Han dunkede sig mod madrassen for at få dens fjedre til at knage og slængte med tæppet for at bevise for sig selv, al han levede og endnu langt fra var død. Pludselig skreg han op højt og skarpt flere gange med sin dybe basstemme:

"Kærnekarle!"

Dette gjorde han til ære for opdagelsespolitiet og soldaterne, kort sagt alle disse, som var sat til at beskytte hans liv, og som løste den opgave så udmærket. Mordet blev jo forhindret.

Men til trods for, at han et øjeblik følte sig tryg og endog smilede hånligt over de dumme terrorister og det mislykkede attentat, kunne han dog ikke frigøre sig for sin angst. Man ville måske ikke tage hans liv netop nu i morgen, men frelsen var vel blot foreløbig. Døden, som de havde tiltænkt ham, og som stadig var i deres tanker og hensigter, den var ikke langt borte. Den er her allerede, tænkte han. Og den fjerner sig ikke, så

længe de sammensvorne ikke er grebet og lagt i lænker. Der står den jo, der henne i hjørnet, og den vil slet ikke gå sin vej. Den er som en lydig soldat, der ikke viger fra sin post.

"I morgen klokken 1, Deres Excellence!"

Hørte han ikke tydeligt, at der blev sagt: "Klokken 1, Deres Excellence!" – Jo, og nu blev det gentaget af flere stemmer, snart lystige og lattermilde, hånlige stemmer, snart vrede, trodsige og mumlende.

Det lød, som om der i værelset var opstillet hundreder af grammofoner, der alle sammen ved en idiotisk påvirkning af den optrukne mekanisme råber i alle mulige tonarter de skæbnesvangre ord: "I morgen klokken 1, Deres Excellence." – Morgendagens klokken 1 havde aldrig tidligere voldt ham nogen bekymring. Og nu havde viserens rolige bevægelse over talskiven på gulduret pludselig fået en ildevarslende betydning. Den var ligesom sprunget ud af talskiven, gjorde sig uafhængig og begyndte at leve et liv for sig selv. Den strakte sig ud, voksede og blev til en kæmpestor, sort stolpe, der skar livet over i to dele. I morgen klokken 1! Det var det eneste, det var alt. Alle andre klokkeslæt var intetsigende, ligegyldige. Dét alene eksisterede.

"Nå, hvad er det, du vil," skreg ministeren skarpt og gennemtrængende, idet han stirrede på viseren. Men grammofonerne brølede endnu højere: "I morgen kl. 1, Deres Excellence!" Og den sorte stolpe nikkede og smålo på en infam måde. Ministeren bed tænderne sammen, rejste sig op og satte sig nedbøjet på sengekanten med ansigtet begravet i hænderne. Han kunne på ingen måde sove i denne modbydelige nat.

"I morgen kl. 1, Deres Excellence," sagde disse dumme æsler. De mente at kunne sige det trygt, fordi døden var afværget. Men bevidstheden om, at det *kunne* være sket, var nok til at fylde ham med skræk. Det er sandsynligt, at jeg en gang vil blive dræbt, tænkte han, men i morgen bliver det altså ikke, og jeg kan sove roligt i nat, som en udødelig. De dumrianer, de vidste ikke, hvilken stor lov, de har trodset, hvilket hul, de har åbnet med deres "i morgen kl. 1, Deres Excellence."

"Nej, ikke kl. 1, Deres Excellence. Uvist når – - – uvist når."

"Hvad?"

"Ingen ting," svarede stilheden. "Ingen ting."

Det skar ham i hjertet at vide, at han ikke ville få ro et øjeblik, før dette forbandede ciffer på talskiven var passeret. Dette, som intet menneske burde vide, stod fremdeles henne i hjørnet. Var det ikke nok til at jage skræk i et menneske? Hvad hjalp lyset mod dette? Intet. Skrækken for døden gennemtrængte både sjæl og legeme, lige ind i knoklerne.

Det var nu ikke længere morgendagens mordere, som forskrækkede ham, men anelsen om noget pludseligt, uundgåeligt: slagtilfælde, bristning af et blodkar eller en forkalket åre, der ikke kunne udholde blodets tryk, men springer som en handske på en opsvulmet finger. Han følte på sin tykke, korte hals og fandt den skrækkelig ligesom de korte, røde fingre, der var klamme og fugtige som en døds. Tidligere – så længe det var mørkt – måtte han bevæge sig for ikke at ligne et lig; nu syntes han lammet af det tændte lys, som forekom ham fjendtligt, koldt og uudholdeligt. Han ønskede sig en cigaret og tænkte på at ringe efter husets folk, men han blev siddende der ubevægelig. Det var ligesom hans nerver var

fraværende eller rettere, han syntes, at hver nerve var som en opadbøjet ståltråd med et lille hoved, hvori der sad et par vanvittigt stirrende øjne og en krampagtigt gabende, men målløs mund.

Pludselig skreg der en elektrisk klokke et sted oppe under loftet. Den lille metaltunge slog rasende, krampagtigt mod kanten af den lille, klingende skål. Et øjeblik holdt den op, men begyndte atter at kime med den samme iltre, febrilske fart.

Folk kom løbende ind. Her og der i kandelabre blussede enkelte, små blus, for svage til at lyse helt op, men tilstrækkelige til, at der viste sig skygger. Over alt kom de, fyldte hjørnerne, strakte sig hen over loftet, skælvende og springende hang de sig over enhver forhøjning og stillede sig op mod væggene. Det var vanskeligt at begribe, hvor de før havde været henne, alle disse utallige, lydløse skygger, lydløse sjæle og lydløse ting …

Der blev hentet læge pr. telefon, for det var klart, at den høje embedsmand for øjeblikket ikke befandt sig vel. Også Hans Excellences kone blev tilkaldt.

De dødsdømte

Det gik som politiet havde forudsagt. Tre mænd og en kvinde, bevæbnede med bomber, helvedesmaskiner og revolvere blev grebet lige ved ministerens dør; den femte – en kvinde – blev opdaget og arresteret i det hus, hvor sammensværgelsen var planlagt og hvor hun var værtinde. Samtidig blev der beslaglagt en hel del dynamit, halvfærdige bomber og andre våben.

De arresterede var alle meget unge. Den ældste af mændene var 28 år, og den yngste af kvinderne var kun 19. Dommen blev afsagt i den samme fæstning, hvor de sad fængslet. De dømtes for lukkede døre hurtigt og uden videre omstændigheder.

I retten var alle fem meget rolige, men tankefulde. Deres foragt for dommerne var så stor, at ingen af dem fandt det umagen værd at ytre noget tegn på mod og dødsforagt. De var netop så rolige og beherskede som nødvendigt for at beskytte sig mod de fremmede, fjendtlige blikke. Ind imellem nægtede de at svare, til andre tider svarede de meget kort, ligefremt og nøjagtigt på spørgsmålene, som var det ikke til en dommer, men en statistiker, der skulle udfylde et skema. Tre af dem, to mænd og en kvinde, opgav rigtige navne; de to andre nægtede at gøre det, og ingen af dommerne kendte dem.

Hvad der passerede i retten, skænkede de tiltalte kun en forbigående, nysgerrig opmærksomhed. Deres opførsel havde den ejendommelighed, som findes hos syge folk eller folk, som er optaget af en stor, alt opslugende tanke. De så sig hurtigt om, fæstede sig ved et eller andet ord, og hengav sig atter til deres egne tanker.

Nærmest dommerne sad blandt de anklagede en mand ved navn *Sergei Golovin*, søn af en udtjent oberst og selv forhenværende officer. Det var en ganske ung, lyshåret og bredskuldret mand, med et helbred af jern, så hverken fængselsluften eller tanken på den uundgåelige skæbne, som ventede ham, havde formået at blege hans kinder eller at dæmpe den ungdommelige, naive lystighed i hans lyseblå øjne. Han pillede uafladeligt ved sit lyse, uformelige skæg, som han endnu ikke havde vænnet sig til, idet han med halvåbne og blinkende øjne så ud gennem vinduet.

Det var hen imod foråret, men på en tid, da der endnu kun en enkelt dag mellem snestorm og streng frost er strålende solskin og varme, som en forløber for foråret, der nærmer sig. Sådanne dage kan være henrivende, spurvene er ved at gå fra forstanden af glæde, og menneskene beruser sig ligefrem i den dejlige, milde luft og det strålende solskin.

Og gennem de tilstøvede vinduer kunne man øjne en vidunderlig smuk himmel. Ved første øjekast så det ud, som om den var mælkegrå, uigennemsigtig, men ved nærmere betragtning blev den først lyseblå, senere dyb, strålende, uendelig. Og dette, at den ikke åbenbarede sig på en gang, men kysk gemte sig bag et slør af lette skyer, gjorde, at man glædede sig over den som over en kvinde, man elsker.

Sergei Golovin så på himlen med drømmende øjne og opfattede kun halvt, hvad der foregik i retslokalet. En gang gjorde han endog en uvilkårlig bevægelse af naiv glæde, men så sig hurtigt om og slukkede som en gnist, man sætter foden på. Og næsten øjeblikkelig antog hans ansigt at jordagtig, gråbleg farve. Mellem sine fingre holder han krampagtigt fast nogle

dunbløde hår, som han uvilkårligt har trukket ud af sin hage. Men livsglæden og forårslængslen vendte snart tilbage, og efter nogle minutters forløb er det unge, friske ansigt roligt som før vendt op mod den dybblå himmel. I samme retning så også den unge, blege pige, hvis navn man ikke vidste, men som blev kaldt *Musja*. Hun var yngre end Golovin, men så ældre ud med sine strenge, stolte og sorte øjne. Men den meget fine hals og de smukke hænder fortalte om hendes alder. Hertil kom det uudsigelige ved selve ungdommen. Det levede i hendes stemme, rent harmonisk føleligt indstemt; det klang som et kostbart instrument i hvert ligefrem udtalt ord. Hun var meget bleg. Det var ikke nogen dødelig bleghed, men den ejendommelige hvidhed, som lægger sig over trækkene hos mennesker, i hvis indre der er tændt en stor og stærk ild. Hendes hud lyste med en gennemsigtighed som tyndt, fint porcelæn. Hun sad næsten uden at røre sig. – Hendes eneste bevægelse var, at hun af og til følte på en dyb rand på en af sine fingre, hvor der tidligere havde siddet en ring. Hun så ikke på himlen, fordi den hos hende vakte nogen glæde, men fordi hun uvilkårligt måtte vende sine øjne bort fra dette skidne lokale og fæste dem på den eneste rene plet, hvortil de kunne nå, og den lyseblå stribe af himlen kunne hun betro sig til uden at blive udforsket. Sergei Golovin vakte en vis medlidenhed hos dommerne. Hende kunne de derimod ikke udstå.

Ved siden af hende sad der en ung mand, ligeledes ubevægelig, med hænderne mellem sine knæ. Heller ikke han havde opgivet sit navn, men man kaldte ham *Werner*. Hvis et menneske kan lukke sit ansigt som en dør, da havde Werner gjort det, ja lukket det som en jerndør og med en lås af jern. Sit

blik rettede han stift mod det skidne gulv, og man kunne ikke afgøre, om han var rolig eller uafbrudt oprørt, om han sad i sine egne tanker eller hørte efter, hvad opdagelsespolitiet vidnede mod dem. Han var af middelhøjde og havde et tyndt ansigt med noble træk. Fin og slank som han var, bragte han tanken hen på en måneskinsnat i syden ved havets strand i skyggen af cypresser. Samtidig gav han indtryk af rolig kraft og en uovervindelig hårdhed, man kunne fristes til at sige kulde og uforskammethed. Selv den høflighed, hvormed han gav sine korte og nøjagtige svar, vakte en uvilkårlig angst ved det, der lå bag ordene. Fangedragten misklædte ham ikke, som tilfældet var med de øvrige fanger. Man lagde næppe mærke til, at han bar den. Mens der hos de medskyldige var fundet bomber og helvedesmaskiner, fandt man hos Werner kun en revolver; alligevel regnede dommerne ham for at være hovedlederen for sammensværgelsen. Enten det nu var på grund af dette, eller fordi manden imponerede dem, rettede dommerne altid sine spørgsmål til ham med en vis ærbødighed, kort og sagligt.

En af de medskyldige, Vasilij Kaschirin, nærede en uudholdelig skræk for døden, men gjorde fortvivlede anstrengelser for at overvinde den og for ikke at røbe den for dommerne. Han var nær ved at kvæles, og hans pande svedte uafladelig. Skjorten klæbede fast til hans legeme og gjorde hans bevægelser tvungne. Med overnaturlig anstrengelse søgte han at bringe de kolde, svedende og skælvende hænder til ro. Stemmen blev hård og skarp, Øjnene var rolige. Han skelnede intet af alt, han så rundt omkring sig, og stemmerne kom ligesom fra en tæt tåge, forekom det ham, og han syntes, at de fortvivlede, anstrengte svar, han gav på spørgsmålene, ligesom

druknede i tågen, hvor meget han end anstrengte sig for at svare hårdt og skarpt. Han glemte straks både spørgsmål og svar. Den kamp, som rasede i ham, gav ikke plads for noget nyt indtryk.

Det undgik ikke dommernes opmærksomhed, at han lå under for dødsfrygten, og de lod være at se på ham. Det var vanskeligt at afgøre, hvor gammel han var. Han lignede et lig, der allerede befinder sig i opløsning.

Det pas, som var fundet hos ham, angav, at han var 23 år gammel. Et par gange berørte Werner hans knæ, og sagde for at trøste ham: "Det gør ingenting."

Pludselig følte han en uimodståelig trang til at skrige vildt med et jaget dyrs fortvivlede, uartikulerede skrig, og han greb uvilkårligt fat i Werner. Denne, som forstod, hvorledes hans kammerat led, svarede uden at se på ham, i en dæmpet, varm tone:

"Det gør ingen ting, Vasilij, det hele er snart forbi."

Tanja Kovalchuk omfavnede i tankerne sine medskyldige, idet hun så på dem med et moderligt, beskyttende blik. Hun var endnu ung og rødmosset ligesom Sergej Golovin, men så alligevel ud, som om hun kunne være moder til de andre på anklagebænken, så bekymrede og uendeligt kærlige var de blikke, hun sendte dem, og de smil, hun søgte at opmuntre sine kammerater med. På retten ofrede hun ingen opmærksomhed, undtagen for så vidt som hun lagde nøje mærke til de andres svar for at høre, om de skælvede i stemmen.

"Mon de er bange," tænkte hun, "mon de ikke trænger til en dråbe vand?"

Vasilij var et billede på angst og skræk, som han sad og brækkede på sine fingre. På Musja og Werner s så Tanja med beundring og ærbødighed, og hendes ansigt blev alvorligt. Hun var ligefrem stolt af Golovin.

Men Vasilij? Hvad er det? Min Gud, min Gud, hvad skal jeg gøre med ham, tænkte hun. Skulle jeg tale til ham? Nej, så blev det måske endnu værre.

Som et stillestående vand i morgengryet afspejler enhver sejlende sky på himlen, således gengav hendes udtryksfulde og hjertensgode ansigt de andres tanker og følelser.

På dette, at også hun skulle dømmes til døden, tænkte hun slet ikke. Det var i hendes hus, man fandt et lager at dynamit og bomber, og det var hende, som var den første ved ministerens dør, og med et revolverskud sårede hun en af politibetjentene i hovedet.

Retten var færdig ved 8-tiden, da det begyndte at blive mørkt. Efterhånden slukkedes den blå himmel for Musjas og Golovins øjne, og den blev ikke smilende eller lyserød som på en forårs- eller sommeraften, men truende, kold og vinterlig. Golovin sukkede, strakte sig et par gange for at se ud gennem vinduet, men mødte kun den kolde vinternat. Og idet han stadig legede med sit skæg, betragtede han med et barns nysgerrighed dommerne og soldaterne med deres geværer, og han vendte sig derpå med et smil til Tanja Kovalchuk.

Musja derimod havde fæstet sine øjne på et spindelvæv over varmeapparatet og flyttede dem ikke derfra før dommen skulle afsiges.

Efter at dommen var afsagt, tog de dømte afsked med deres spidskjoleklædte forsvarere, men søgte at undgå disses

ubehjælpeligt forfjamskede, bedrøvede, men skyldbevidste øjne. De tiltalte stod en stund sammen i døren og talte lidt med hinanden.

"Det gør ingenting, Vasilij, snart er alt forbi," sagde Werner.

"Ja, mine venner, jeg føler mig slet ikke værst," bemærkede Kaschirin i en rolig, næsten munter tone. Og hans ansigt havde igen fået liv og farve, og det lignede ikke længere et ligs ansigt i opløsningstilstand.

"Fanden tage dem, de hænger os jo alligevel," udbrød Golovin på sin naive måde.

"Ja, det burde vi også have forudset," svarede Werner tørt og roligt.

"I morgen vil dommen formelt blive os forkyndt, og da vil vi blive bragt sammen på ét værelse," sagde Tanja Kovalchuk trøstende, "og så får vi lov til at sidde sammen lige til henrettelsesdagen."

Musja tav, men gik så af sted med rolige, bestemte skridt.

Hvorfor skal jeg hænges?

To uger før terroristerne var blevet dømt ved den samme krigsret, omend af andre dommere, var også en bonde, Ivan Janson, blevet dømt til hængning.

Ivan Janson havde været gårdskarl hos en rig godsbesidder. Han udmærkede sig ikke på nogen måde frem for andre jordløse bønder. Det var en estlænder fra byen Wesenberg, og han havde haft tjeneste på forskellige steder, indtil han endelig havde i nærheden af hovedstaden. Han talte russisk meget dårligt, og da hans husbond, Lazarev, kun talte russisk, og der ikke i nabolaget fandtes nogen estlænder foruden Janson, havde denne i hele to år været næsten tavs. Det så heller ikke ud til, at han havde noget anlæg for at snakke. Han var tavs, ikke alene over for mennesker, men også over for de dyr, han passede. Tavs gav han hesten hø og vand, tavs spændte han den for; langsomt og trevent bevægede han sig rundt om hesten i små og usikre skridt, og når hesten syntes at blive misfornøjet over denne evindelige tavshed, og begyndte at sparke eller slå sig løs, slog han den med svøben. Han slog den ofte grusomt og hjerteløst, især når han havde været beruset eller var i dårligt humør. Da kunne han hidse sig op til et fuldstændigt raseri og gå løs mod hesten, indtil dennes fortvivlede trampen mod trægulvet hørtes inde i huset. Janson fik da selv prygl af sin husbond, men snart gentog den samme historie sig. Under alt dette var Janson stadig lige tavs.

Et par gange om måneden var han regelmæssigt beruset. Når Janson kørte sin husbond til jernbanestationen, forlod han

denne, så snart husbonden var steget ud, men i stedet for at køre hjem, kørte han til skovs og standsede her en halv kilometers vej fra stationen, bandt hesten til et træ og lagde sig selv op i vognen med ørelapperne på huen hængende, så han lignede en fuglehund. Når toget var passeret, vendte Janson tilbage til stationen, hvor der var en restaurant, og her gav han sig til at drikke, til han blev temmelig beruset. Hjemefter gik det så i fuld galop de ti kilometers vej, idet han uafladeligt brugte pisken, så hesten løb som en besat, og slæden slængte hid og did. Hele tiden sad Janson og dinglede i slæden, enten tavs med sammenbidte tænder, eller skrigende nogle strofer på sit modersmål, idet han bildte sig ind, at han sang. Det var som et indædt, længe opdæmmet raseri gav sig luft både i sengen og i den måde, hvorpå han drev hesten fremad uden standsning, uden at ænse dem, han mødte, uanset de skarpe bøjninger eller bakker, snart opad, snart nedad. At han slap fra det med livet, var ufatteligt.

Men ville for længst have jaget ham bort, som han var blevet jaget fra alle de steder, hvor han tidligere havde tjent; men han stillede kun små fordringer, og de øvrige arbejdere var ikke stort bedre.

Jansons liv var ikke rigt på begivenheder. En gang fik han et brev, skrevet på hans modersmål. Men da hverken han selv eller nogen anden kunne læse det, forblev indholdet en hemmelighed. Brevet var fra hans hjem, men i en slags trodsig, påtaget ligegyldighed kastede han det på møddingen. En gang forsøgte Janson at gøre kur til en gammel kvinde, men mødte afslag og blev oven i købet latterliggjort. Lille af vækst, fregnet

og mager, med søvnige øjne og en grønlig hudfarve havde han heller ikke betingelser for at gøre lykke hos det andet køn.

Han modtog afslaget med ligegyldighed og lod dem le i fred.

Men med al sin tavshed var Janson en opmærksom tilhører. Han syntes altid at lytte efter noget. Han lyttede ud over de triste tilsneede marker med deres gødningsbunker, der lignede indsneede grave, og han lyttede til telegrafstolpernes sus og til folks samtaler.

Hvad de tilsneede marker og telegrafstolperne fortalte ham, foruroligede ham ikke så meget som de samtaler mellem mennesker, han lyttede til, og som næsten alle kun drejede sig om drab, plyndring og ildspåsættelser. En nat blev han vækket af kirkeklokkerne i den nærmeste landsby, og man kunne tydeligt høre, hvorledes det knagede og knitrede af en hærgende ildebrand. En rig gård i nabolaget blev plyndret, husbonden med kone og børn dræbt og husene lagt i aske.

Og på Jansons gård levede man i angst og bekymring. Både dag og nat gik lænkehunden løs, og husbonden lå hver nat med et ladt gevær foran sengen. Husbonden mente, at Janson også burde ruste sig og ville overlade ham et enkeltløbet, forældet jagtgevær. Janson stod længe og betragtede geværet i tavshed, men rystede til sidst afværgende på hovedet. Han stolede mere på sin tollekniv end på det gamle, rustne gevær, og det hjalp ikke, at husbonden blev vred og begyndte at skænde.

"Hun vil dræbe mig selv," sagde Janson og så stift på husbonden med sine søvnige, glasagtige øjne. Husbonden svarede ikke, men stødte ham fra sig med hånden og sagde:

"Du er dum, Ivan, hvordan skal man kunne klare sig her med sådan en fyr?"

Og denne samme Ivan var det, som en kold vinternat, da de andre gårdskarle var fraværende, selv udførte et grusomt attentat med plyndring, ildspåsættelse og voldtægt. Han bar sig ad på en utrolig ligefrem måde. Efter at have spærret kokkepigen inde i køkkenet, stjal han sig bag på sin husbond og bibragte ham flere dybe stik i ryggen med sin kniv. Husbonden faldt bevidstløs om, og hans hustru begyndte at skrige. Janson tog ingen notits af hende, men gik straks i gang med at bryde kommoder og kufferter op, stak til sig de penge, han fandt, og da han var færdig med det, faldt endelig hans blik på hustruen med et overrasket blik, som om han først nu havde opdaget hendes nærværelse. Han kastede sig øjeblikkelig over hende, men mistede i det samme sin kniv, og det viste sig, at godsejerens hustru ikke så let lod sig skænde. Hun havde et fast tag i Jansons strube, og han var nær ved at blive kvalt. Under dette begyndte husbonden at røre sig, og kokkepigen, som forstod, at der var noget galt på færde, slog vinduesruderne ud og skreg om hjælp.

Janson rev sig løs og flygtede, men blev grebet lidt senere bag høladen, hvor han stod og strøg den ene tændstik af efter den anden for at tænde ild på husene.

Husbonden døde efter et par dages forløb af sine sår.

I retten var Janson den samme som før. Han forstod nok ikke stort af, hvad der foregik, og det var ham for øvrigt også ligegyldigt.

Blinkende med sine lyse, søvnige øjne, sløv og uden mindste nysgerrighed, betragtede han alt dette ny og fremmede, som omgav ham. Da han en søndag var i kirken, kunne man se, at han var en smule pyntet, idet han havde taget et skident, rødt

skærf på sig og vandkæmmet sit hår på enkelte steder af hovedet.

Da dommen faldt og lød på dødsstraf ved hængning, blev Janson pludselig stærkt bevæget og blodrød i ansigtet. Han greb af og til i det røde skærf, som han havde om halsen, som om det var ved at kvæle ham. Så løftede han pludselig begge sine hænder i vejret, pegede på den ene af dommerne og sagde: *"Han der siger, at mig må blive hængt."*

Alle smilede over mandens ubehjælpsomme udtryksmåde; men så ned for at skjule det.

Men Janson pegede atter på dommeren og udbrød: "Du sagde det, at jeg måtte blive hængt."

"Nå?"

Janson stirrede atter på den anden dommer, som syntes at have vundet hans tillid, og som han troede ikke havde nogen del i den afsagte dom, og gentog: "Han der sagde, at jeg måtte blive hængt; men jeg vil ikke hænges! Dræb mig ikke!"

Der blev givet ordre til at føre ham bort, men Janson gentog atter og atter: "Jeg vil ikke hænges!"

Han var i den grad komisk i sin hjælpeløshed, at endog soldaterne brød med reglen og sagde til ham på vejen til arresten: "Du er da rigtig en dumrian."

"Mig ikke hænges!" gentog Janson.

"Jo," bemærkede en af soldaterne, "du vil blive hejst op efter alle kunstens regler. Du vil ikke en gang få tid til at røre dig."

"Så hold dog op!" råbte den anden soldat til sin kammerat, men tilføjede selv lige efter: "Og sådan en røver! Hvorfor har du, dumrian, ombragt et menneske? Det er derfor, du skal klynges op."

"Kanhænde han bliver benådet," sagde den første soldat, som følte en slags medlidenhed med ham.

"Jovist! Sådan én skulle blive benådet! Men lad det nu være nok."

Janson blev atter sat ind i den samme celle, hvor han tidligere havde siddet en måned og var blevet vant til livet der på samme måde, som han tidligere havde vænnet sig til prygl, brændevinsdrik og de triste marker med gødningsbunkerne, som lignede indsneede grave. Ja, han følte sig endog vel til mode, da han genfandt sin seng og vinduet med sit jerngitter. Og da han nu også fik noget at spise, følte han sig rigtig tilfreds; han var blevet sulten under det lange retsmøde. Han havde nok en fornemmelse af, at der var foregået noget ubehageligt i retten, men det hverken ville eller kunne han tænke på nu. Og dermed satte han sig til at spise med en misundelsesværdig appetit.

Skønt Janson var dømt til døden, henregnedes han ikke til de "vigtige" forbrydere. Der var så fuldt af sådanne som Janson. Ingen tog videre notits af dem. Man regnede ligesom ikke hans liv for et virkeligt liv. Da fængselsbetjenten fik at høre, at han var dømt, udbrød han med eftertryk: "Nå, du skal hænges, hører jeg?"

"Hvornår skal jeg hænges?" spurgte Janson i en ængstelig, frygtsom tone.

"Å, jeg tænker, du kommer til at vente, til man får samlet et parti. Man gider ikke gøre sig ulejlighed med en enkelt af den slags."

"Men hvornår?" spurgte Janson i en påståelig tone.

Han blev slet ikke fornærmet, fordi han hørte, at det ikke lønnede sig at hænge ham alene. For resten troede han ikke stort på, at han i det hele taget ville blive hængt. Dette, at man ikke ville ulejlige sig med én ad gangen, var kun et påskud for at få det udsat, tænkte han, og til sidst ville han nok blive benådet. Han følte sig trøstet og glad. Det skrækkelige øjeblik, som det var umuligt at tænke på, var skudt ud i det ubestemte, og hans dødsstund ville være lige så ubestemmelig som enhver andens.

"Du spørger: Hvornår? Hvornår?" skreg pludselig den gamle, sløve fængselsbetjent i en ærgerlig tone. "Det er jo ikke akkurat som at hænge en hund: en, to, tre og dermed færdig! Men det er kanske sådan, du vil have det?"

"Nej, mig vil slet ikke!" Pludselig satte han et fornøjet ansigt op og sagde: "Der var en herre, som sagde, at mig skulle hænges. Men mig *ikke* hænges!"

Og måske for første gang i sit liv begyndte Janson at le. Han lo med en klukkende, meningsløs og aldeles frygtelig latter. Som en gås skreg han: "Ko ko ko!"

Betjenten så på ham med studsende, forundrede øjne og med en meget barsk mine: Hvad er dette her for noget? tænkte han. Denne idiotiske lystighed hos en mand, som skal hænges! Det var jo en fornærmelse både mod fængslet, dommerne og selve dødsstraffen. Og pludselig gik det op for den gamle betjent, at hele hans verden lå inden for fængslets mure. Her havde han tilbragt det meste af sit liv med selv at leve efter et reglement og at passe på, at andre gjorde det, med en naturlovs nødvendighed. Og det forekom ham, at fængslet var et galehus, og han selv den fornemste blandt de gale.

"Fy, skam dig!" udbrød han barsk, idet han spyttede. "Hvorfor står du her og gaber? Her er ikke noget brændevinsudsalg."

"Mig ikke vil! Go go go!" lo Janson videre.

"For Satan!" tordnede betjenten, og følte trang til at korse sig. Mindst af alt lignede dette menneske med sit lille, visne ansigt en Satan. Men der var noget i hans klukkende, vanvittige latter, der ligesom forstyrrede og kuldkastede fængslets autoritet og anseelse. Fængselsbetjenten havde en fornemmelse af, at hvis manden fremdeles vedblev at le således, ville fængslets lervægge falde sammen og jerngitrene løsnes for vinduer og døre. Og han, betjenten, ville måske selv føre arrestanten ud af porten i det frie. Han ville måske komme til at sige: "Værsgod, mine herrer, tag Dem en spadseretur i byen eller rejs på landet, hvis De har lyst!"

"For Satan!"

Janson holdt endelig op med at le og kneb øjnene sammen på en lumsk måde.

Betjenten gik sin vej uden at se sig om.

Hele denne aften var Janson rolig, til dels endog lystig. Han gentog af og til for sig selv den gamle frase: "Mig vil ikke hænges!" Og den var for ham så overbevisende og selvfølgelig, at der ingen grund var til ængstelse, syntes han. Sin forbrydelse tænkte han ikke længere på. Det var længe siden, hans tanker havde beskæftiget sig med den. I begyndelsen ærgrede han sig over, at fruen var sluppet så let, men snart glemte han også det.

Hver eneste morgen spurgte Janson opsynsbetjenten: "Hvornår skal jeg hænges?" Og hver gang lød det vrantne svar: "Det kommer tidsnok, for Satan! Sid du bare roligt!" Og han

skyndte sig afsted af frygt for, at Janson igen skulle begynde at le.

Dette gentog sig som sagt hver dag. Tiden gik, og Janson blev mere og mere overbevist om, at han slet ikke skulle hænges. Meget snart glemte han også retten og dommerne og hengav sig, liggende i sin seng den hele dag, til uklare drømme om markerne med de mange gødningsbunker og jernbanestationen med sin restaurant. Som noget fjernt og lyst dæmrede dette i hans fantasi.

Da han fik den mad, han behøvede, og hans appetit var i orden, blev han på få dage fyldig og ikke så lidt kry af sit velnærede udseende.

"Nu skulle husbondens kone se mig!" tænkte han. "Kanske hun ville være blevet glad ved mig nu, da jeg ikke giver husbonden stort efter."

At han måtte undvære brændevin, faldt ham hårdt. Og han tænkte ofte med vemod på de vilde køreture hjemefter fra jernbanestationen.

Da Janson en morgen som sædvanlig spurgte betjenten, hvornår han ville blive hængt, svarede betjenten: "Nu bliver det nok snart!" Opsynsmanden så betydningsfuldt på Janson og gentog: "Nu bliver det snart! Om en uges tid, tænker jeg."

Janson blegnede, og hans glasagtige øjne tilsløredes.

"Spøger du?" spurgte han.

"Før havde du ikke tålmodighed til at vente, og nu spørger du, om jeg spøger. Nej," vedblev betjenten, "her kender vi ikke til spøg," og dermed skyndte han sig afsted med en værdig mine.

Allerede samme dags aften var Janson blevet mager. Den tidligere glatte ansigtshud var blevet slap og rynket. Øjnene var

dorske og søvnige, og alle hans bevægelser slappe og langsomme. Han lå den hele nat på sin seng med søvnige, men åbne øjne.

"Aha!" udbrød opsynsmanden tilfreds, da han om morgenen trådte ind til ham. "Nej, min ven, her er intet udsalg."

Med en følelse af dyb tilfredshed, som en lærd må føle det efter et lykkelig fuldført videnskabeligt eksperiment, betragtede betjenten den dødsdømte fra øverst til nederst.

Nu er alt i den rigtige gænge, tænkte han. Satan har lidt nederlag, og fængslets autoritet er genoprettet. Den gamle betjent spurgte med en slags medlidenhed: "Ønsker du noget besøg, eller hvorledes?"

"Hvem skulle det være?" spurgte fangen.

"Nogen, som du kunne ønske at tage afsked med, for eksempel din moder eller din broder?"

"Mig ikke hænges!" sagde Janson stille, og så sidelæns på opsynsmanden. "Mig vil ikke!"

Opsynsmanden gjorde en bevægelse med hånden, men sagde intet.

Ud på aftenen blev Janson lidt beroliget. Dagen havde, syntes han, været ganske som de foregående dage, ganske almindelig. Himlen havde været grå og overskyet akkurat som den havde været de foregående dage. Han havde hørt de sædvanlige, daglige skridt på gangen og den samme rolige samtale som før. Ganske almindeligt og naturligt lugtede det af maden fra køkkenet. Alt var så almindeligt og uforandret, at han havde ondt ved at tro, at der forestod nogen henrettelse. Men om natten blev det skrækkeligt. Tidligere havde Janson ikke haft nogen anden bevidsthed om natten, end at den var noget stille,

mørkt – den tid, da man burde sove. Nu kendte han derimod natten som noget hemmelighedsfuldt og grusomt. For ikke at frygte for døden, må man se og høre og føle rundt om sig noget almindeligt: skridt, stemmer, lys, lugt af mad. Men nu var alt noget ualmindeligt: denne stilhed, dette mørke var noget af selve døden. Og jo længere tiden led, jo skrækkeligere blev det. Med en vild mands eller et barns naivitet ville Janson råbe på Solen. Lys! Og han bad og tryglede Solen om, at den måtte lyse. Men natten slæbte sig over Jorden i de mange timer, og der fandtes ingen magt, som kunne standse dens sædvanlige gang.

Og dette gik til sidst op for Jansons svage hjerne og fyldte ham med skræk. Han turde endnu ikke tænke tanken til ende, men følte den uundgåelige døds nærhed og syntes, at han allerede havde det ene ben oppe på skafottet.

Næste dag følte han sig atter beroliget, men tanken om natten indjog ham skræk. Og da den kom, følte han, at døden var uundgåelig og ventede ham om et par dage ved morgengry.

Han havde aldrig tænkt over, hvad døden egentlig var, og noget billede af døden havde han ikke dannet sig. Men han følte tydeligt, at døden allerede var steget ind i hans celle og ventede på ham. Den famlede efter ham med hånden. Og for at redde sig, begyndte han at løbe rundt i cellen. Men denne var trang, og han havde intet sted, hvor han kunne gemme sig. Og døren var låset. Han kastede sig et par gange med hele sin kraft og tyngde mod væggen og derefter mod døren, der gav en dump og tom lyd. Så stødte han mod noget og faldt med ansigtet mod gulvet, og nu syntes han, at døden greb fat i ham. Stille og ubevægelig lå han på gulvet med ansigtet trykket hårdt ned mod asfalten, hulkede og skreg af skræk, indtil der kom folk.

Man løftede ham op, lagde ham på sengen og stænkede ham med vand, men da han kom til sig selv og åbnede øjnene, begyndte han atter at skrige af rædsel, at døden var der og ville gribe ham.

Det kolde vand og nogle stød i hovedet – en fremgangsmåde, som fængselsbetjenten anså for ufejlbarlig – gjorde endelig sin virkning, og Janson kom atter til besindelse. Han syntes, at han atter var vendt tilbage til livet. Døden havde sluppet ham, og med denne behagelige følelse sov han ind, og hans uklare hjerne fandt hvile for resten af natten.

Senere gik det rent i sur for ham. Dag og nat, skridtene på gangen, samtalerne, stanken og det hele fyldte ham med skræk. Hans svage tanke kunne ikke forene disse forestillinger, som han fandt så modstridende: den almindelige dag med sin almindelige gang med rolige skridt, rolig samtale, madens lugt og smag på den ene side, og på den anden side dette ualmindelige, at han om et par dage skulle dø.

Han følte det, som om hans hjerne var delt i to dele. Han kunne ingenting spise og kunne slet ikke sove. Hele natten tilbragte han skrækslagen siddende med benene under sig på en taburet. Eller han gik forsigtigt med stjålne skridt og ængstelige, spejdende blikke rundt i sin celle. Hans mund stod altid åben som i stor forbavselse over noget. Og før han tog en genstand i hånden, betragtede han den længe og mistroisk med sine sløve øjne.

Da opsynsmanden og soldaterne så, hvordan det stod til med Janson, holdt de op med at skænke ham nogen opmærksomhed. Tilstanden var ikke usædvanlig hos dødsdømte. Efter opsynsmanden mening var den noget i lighed

med den tilstand, hvori et dyr befinder sig, når det er slået bevidstløs før slagtningen. Han er blevet lammet på sjælen, sagde opsynsmanden, og vil ikke føle noget mere herefter. "Ivan!" råbte han og så skarpt på ham. "Hører du, hvad, Ivan?"

"Mig behøver ikke at hænges," svarede Ivan dumpt og tonløst, og hans underkæbe faldt slapt ned.

"Du skulle ikke have slået nogen ihjel, så ville du ikke være blevet hængt," sagde en ung mand, som ledsagede betjenten, og som syntes ikke så lidt vigtig af de ordener, han bar. "Du slog ihjel, men selv ønsker du ikke at blive dræbt."

"Mig vil ikke," sagde Janson.

"Jo, jo, min kære! Vil ikke! Vil ikke! Hvad kan det nytte at snakke på den måde," sagde den ældste af opsynsmændene. "Du skulle hellere tage din bestemmelse med hensyn til dine ejendele. Du har vel altid noget."

"Han ejer intet foruden skjorte, bukser og et gammelt skrin. Det er en pjalt," bemærkede en anden opsynsmand.

Således gik tiden indtil en nat, da der kom mange mennesker ind i cellen til Janson. En herre med epauletter sagde: "Nu, Janson, må du gøre dig færdig, vi må køre afsted."

Janson bevægede sig trægt og langsomt, tog alle de klæder på, han ejede, og bandt til sidst det røde, skidne skærf om halsen.

Herren med epauletterne tændte sig en cigaret og betragtede Janson, mens denne klædte sig på, og bemærkede til en af de øvrige tilstedeværende: "I dag har vi haft en varm dag. Aldeles forår."

Janson kneb øjnene sammen, han sov næsten ind og bevægede sig så tungt og langsomt, at opsynsmanden tabte

tålmodigheden og skreg til ham: "Lidt kvikt nu! Drivert!"

Janson standsede pludselig op og sagde tonløst: "Mig vil ikke."

Han blev taget under armene og ført ud; han begyndt lydigt at gå, det ene skridt efter det andet, mens han rettede skuldrene. I gården mærkede han pludselig det milde, fugtige forårsvejr, og perler af sved samlede sig under hans lille næse. Skønt det var nat, tøede det kraftigt, og vanddråber dryppede på stenene. Og mens han ventede på, at soldaterne skulle blive færdige med at klirre med deres sabler og bøje hovederne, idet de steg ind i den uoplyste, sorte vogn, stod Janson og tørrede sig med fingrene under næsen, og rettede på det røde skærf, som ikke lå rigtigt til rette om hans hals.

Vi fra Orloff

Den samme krigsret dømte også bonden *Michaïl Golubets* til døden ved hængning.

Han var fra byen Eletch i guvernementet Orloff, kendt under øgenavnet Tsiganok. Der var ført klare beviser for hans sidste forbrydelse, som bestod i plyndring og mord på 3 personer. Hans fortid var mørk, mistænkt som han var for en hel række forbrydelser. Med stor åbenhjertighed kaldte han sig selv for en røver.

Om sin sidste forbrydelse gav han nøjagtige og detaljerede oplysninger. Derimod ville han ikke høre tale om tidligere forbrydelser, han var mistænkt for.

"Spørg vinden, som farer hen over markerne," sagde han.

Gik man nærmere ind på ham med spørgsmål om dette, påtog han sig en alvorlig mine og sagde: "Vi fra Orloff er kendte karle. Byerne Orel og Karma har udmærkede tyve. Karatch og Diven er rene idealer. Men Eletch, som jeg er fra, det er tyvenes moder. Her har De alt, – mere er der ikke."

Navnet Tsiganok havde han fået på grund af sine meriter som tyv og sit ydre: ravnsort hår, magert ansigt med gule pletter på de fremstående kindben og med øjne, der lignede en hests, med det hvide vendt ud. Med hestens muntre, hurtige blik betragtede han nysgerrigt sine omgivelser, men undertiden fæstede han det dvælende ved en enkelt genstand. Da ligesom sugede det sig fast og tog tingen i besiddelse. Når han for eksempel med begærligt blik så på en cigaret, smagte den ikke

bagefter; man havde ligesom en følelse af, at Tsiganok havde suttet på den.

På alle spørgsmål i retten sprang han hurtigt op og svarede kort og kækt, som om det var ham en stor fornøjelse: "Rigtigt, an! Rig-ti-gt!"

En gang sprang han pludselig op fra bænken og spurgte: "Må jeg fløjte?"

"Hvad skal det gøre godt for?" spurgte forhørsdommeren forbavset.

"Jo," svarede anklagede, "vidnerne siger, at jeg gav tegn til mine kammerater, og derfor er det af interesse for mig."

Da tilladelsen blev givet, stak Tsiganok sine fingre i munden, vendte øjnene og frembragte en skærende, vild lyd, som fyldte retssalen og bragte ansigterne til at blegne. Dødsrædslen, som dæmper morderens vilde glæde, nødråb i høstnattens uvejr, mørke og ensomhed – alt dette syntes sammentrængt i denne gennemtrængende, umenneskelige lyd – et udyrs jammerskrig.

Forhørsdommeren råbte til ham. Tsiganok tav øjeblikkelig og teede sig som en kunstner, der har besejret de største musikalske vanskeligheder, satte sig roligt ned og så selvbevidst og fornøjet på de tilstedeværende.

"Det er den rigtige rovmorder," bemærkede en af dommerne og kløede sig bag øret. En af de andre dommere med stort skæg og tatarøjne som Tsiganoks så mod loftet og sagde: "Ja, det var sandelig interessant."

Uden tvivl og skrupler blev dødsdommen over Tsiganok afsagt. Da den var oplæst, sagde Tsiganok: "Rigtigt!" hvorpå han vendte sig til en af soldaterne og sagde i en frejdig tone: "Lad os

nu gå, din dvaske hund," (et skældsord til soldaterne) "men pas nu godt på dit gevær, ellers tager jeg det."

Soldaten så barsk på ham og vekslede derefter blikke med sin kammerat. De greb begge om låsen på deres geværer og førte hurtigt Tsiganok til fængslet.

Ligesom Janson hensad Tsiganok 17 dage i fængslet, før henrettelsen fandt sted. Hele denne tid var for Tsiganok kun som en eneste tanke om flugt, frihed, livet.

Den store livlighed, som beherskede Tsiganok til enhver tid, fik intet ydre afløb i fængslet, men tog nu helt og holdent hans tanker i besiddelse. Lyse, men uformelige billeder hvirvlede rundt i hans hjerne. Alt koncentrerede sig om denne ene tanke: Flugt, frihed, livet. Hans næsebor udvidede sig som på en hest. Han vejrede ud i luften, og det forekom ham, at han kendte en lugt af brandrøg, en farveløs, påtrængende røg. Undertiden fo'r han rundt som en snurrebasse i sin celle, følte og bankede over alt på væggene, standsede pludselig og betragtede med dybsindig mine loftet og vinduesgitteret.

Tsiganok havde med sin ustyrlighed vakt opmærksomhed hos soldaterne, der holdt vagt, og en gang truede de med at skyde ham. Dette besvarede han med grovheder. Soldaterne betalte med samme mønt, og derved blev det.

Tsiganok sov hver nat rolig og ubevægelig, men sprang op som en stålfjeder ved den mindste lyd. Da begyndte han straks at fare rundt i cellen, banke og føle på alt.

Hans hænder var altid tørre og varme, men pludselig kunne han føle sig aldeles kold om hjertet, som om der lå et stykke is derinde, og denne kulde strømmede derfra ud gennem hele legemet. Ansigtet fik en blåagtig metalfarve.

Tsiganok havde den besynderlige vane, at han altid slikkede sig om munden som et barn, der har spist noget sødt, og så spyttede han på en egen, hvæsende måde gennem tænderne og sprøjtede en stærk stråle hen over gulvet.

Hånd tanker løb så hurtigt, at tungen ikke ville lystre dem, og når han talte, løb ordene sammen.

Den ældste opsynsmand kom en dag ind til ham, ledsaget af en soldat, pegede på det overspyttede gulv og sagde: "Se, hvorledes du har svinet til!"

Tsiganok svarede hurtigt: "Dit fede svin har tilsmudset den hele Jord, og alligevel skælder jeg ikke ud på dig. Hvad vil du her?"

"Hør nu," sagde opsynsmanden, "du skulle vel ikke have lyst til at blive bøddel?"

Tsiganok grinede.

"Har De ingen? Kan De ikke finde nogen? Det er storartet! Strikke og hals, men ingen bøddel! Det er sgu' storartet!"

"Du får lov til at beholde livet, ser du," bemærkede opsynsmanden opmuntrende.

"Ja," svarede Tsiganok, "det manglede bare! Du ville kanske, at jeg skulle hænge folk for dig, når jeg var død? Dumrian!"

"Nå, hvad svarer du?" spurgte opsynsmanden.

"Sig mig," spurgte Tsiganok, "hvordan bærer man sig ad? Kvæler folk i al stilhed vel, hvad?"

"Nej, under fuld musik," svarede opsynsmanden spøgefuldt.

"Dumrian! Ja, selvfølgelig under fuld musik. Sådan!" Og Tsiganok begyndte at synge højt og vildt.

"Du burde bestemme dig," afbrød opsynsmanden. "Svar nu fornuftigt."

Tsiganok viste tænder.

"Nej," sagde han, "ikke så rask! Kom igen senere!"

Til det kaos af billeder, som væltede sig i hans hjerne, var der nu kommet et nyt. Han så sig selv som bøddel, iført rød bluse, spadserende frem og tilbage med en bred økse i hånden oppe på en forhøjning midt på en stor plads, og med en stor menneskemængde om sig. Blankt solskin lå over det hele, blinkende muntert i den blankpolerede økse. Alt var luftigt og strålende, endog det hoved, som skulle afhugges, måtte smile med. Og i det fjerne, bag folkemassen, var der mange heste og vogne, bønder fra landsbyen, og bag dem igen uendelige marker.

"Tja!" smaskede Tsiganok, slikkede sig om munden og sprøjtede en lang stråle ud gennem sine tænder. Pludselig følte han det, som om der blev trukket en hætte ned over ørene på ham, han fik kvalme, det blev mørkt, en isnende kulde lagde sig om hjertet og strømmede ud gennem hele hans legeme.

Endnu et par gange gentog opsynsmanden sit spørgsmål, men Tsiganok svarede: "Nej, ikke så rask! Du er for rask! Du er for rask på det. Kom igen en anden gang!"

Senere en dag råbte opsynsmanden i forbigående ind til ham gennem dørlugen: "Du har forspildt din lykke, du ravn! Vi har fået en anden."

"Pokker tage dig! Du kunne selv besørge hængningen," skreg Tsiganok tilbage. Dermed opgav han tanken om at blive bøddel.

Da tiden for henrettelsen nærmede sig, forsvandt de brogede billeder i hans hjerne. Det føltes, som var den ganske tom, han måtte skræve ud med benene for ikke at falde, og han syntes, at alt svømmede rundt, han selv med, trukket af en stærk strøm.

Søvnen blev urolig og fuld af skrækkelige drømme. Fra høje fjeldtinder styrtede han ned i en bundløs afgrund med en svimlende fart gennem det tomme rum. De stive, sorte skægstubbe, som var vokset ud i fængslet, gav hans ansigt et vanvittigt udseende. Undertiden fo'r han op som tidligere, løb rundt i cellen, bankede i væggen, men faldt pludselig om.

En aften, efter at lyset var tændt, lagde han sig ned på alle fire og gøede eller tudede som en sulten ulv, alvorligt og energisk, som om det var et uundgåeligt nødvendigt arbejde, fyldte sine lunger i fulde drag og hylede langsomt, med en skælvende lyd og med lukkede øjne for ligesom at nyde den bedre. Det var ingen tilfældig og meningsløs lyd, men beregnet med den størst mulige virkning for øje. Egentlig var det en jammer efter noder, fuld af skræk og gru.

Pludselig afbrød han koncerten, blev liggende fuldstændig stille på alle fire og bad: "Kære, hav medlidenhed!"

Man fik indtryk af, at han samtidig lyttede efter, hvordan det tog sig ud.

Så sprang han pludselig op og begyndte at skælde ud og forbande i fuldt raseri, med blodunderløbne øjne.

"Skal jeg hænges, så lad gå, men ikke således – -"

Soldaterne ude på gangen blev forskræmte, og en af dem stak en geværpibe ind gennem dørlugen og råbte:

"Jeg skyder dig ned! Ved Gud, jeg skyder dig ned! Hører du?"

Det var blot en trussel, for soldaten vidste, at han ikke uden i nødsfald havde lov til at skyde.

Tsiganok knugede hænderne sammen, bandede og spyttede. Hans hjerne var ligesom stillet på et skarpt punkt mellem liv og

død, og den ligesom brast, knustes ved det som et stykke forvitret ler.

Den nat, da man kom for at føre ham til skafottet, blev han rolig, slikkede sig om munden som før og spyttede uafladeligt. Han blev rød i ansigtet, og øjnene skød gnister. Mens han klædte sig på, spurgte han embedsmanden: "Hvem skal hænge mig op? En ny én? Han har vel ingen øvelse?"

"Du behøver ikke at bekymre dig," svarede embedsmanden tørt.

"Hvorfor skulle jeg ikke bekymre mig, Deres Velbårenhed?" spurgte Tsiganok. "Det er jo *mig*, som skal hænges, ikke Dem. Jeg synes," fortsatte han, "at der i det mindste ikke bør spares på sæbe, så rebet kan gå let."

"Vel, vel, ti nu stille!"

"Han der," sagde Tsiganok og pegede på opsynsmanden, "har vel spist al sæben, er jeg bange for. Se, hvor blank han er i synet!"

"Ti stille!"

"Ja, spar nu ikke på sæben!"

Tsiganok begyndte at le højt, men fik en sød smag i munden, og han blev slatten i benene. Men da han var ført ud i gården, hvor en vogn ventede, skreg han: "Ha! Greven af Bengals karet!"

Kys ham og ti stille!

Da dommen over de fem terrorister var prøvet og stadfæstet ved sidste instans, fik de en torsdag meddelelse om, at de næste dag kunne modtage besøg af deres slægtninge. De dødsdømte sluttede deraf, at henrettelsen ville finde sted den efterfølgende dag ved morgengry.

Tanja Kovalchuk havde ingen nære slægtninge, og de fjerne, der boede i Lillerusland, vidste næppe noget om hendes skæbne, så hun ventede intet besøg.

Heller ikke Musja og Werner, som ikke havde opgivet deres rigtige navne, kunne vente nogen slægtning.

Derimod ville Sergei Golovins og Vasilij Kaschirins forældre komme, og de to tænkte med gru og ængstelse på dette møde. Men de magtede ikke at afslå en sidste samtale med deres forældre.

Sergei holdt meget af fader og moder, som han nylig havde forladt med bekymring for, hvordan det skulle gå de to gamle. Selve henrettelsen ængstede ham ikke så meget som det forestående møde med dem, et møde på grænsen mellem liv og død. Hvordan skulle han kunne gense dem, hvad skulle han tænke, hvad skulle han sige? Hans hjerne magtede ikke at give noget svar.

Mest simpelt og ligefremt ville det vel være at række dem hånden, kysse dem og sige: "God dag, far! God dag, mor!" Men straks slog han dette bort som meningsløst, løgnagtigt.

Efter domsafsigelsen fik de dømte ikke lov til at være sammen. De havde hver sin celle.

Sergei Golovin gik frem og tilbage i modtagelses-cellen og pillede ved sit skæg, vred og jamrede sig, standsede, åndede dybt og pustede ud som en, der har været længe under vandet. Men så sundt og stærkt var hans unge liv, at han endog i disse minutter, mens han ventede på sine forældre, tog sig sammen, der kom en frisk farve på hans kinder, og de naive, blå øjne lyste muntert.

Sergejs fader, Nikolaj Sergejevitch Golovin, udtjent oberst, trådte først ind i modtagelsescellen, – en hvid olding: hvid i ansigtet, hvidt hår og skæg, hvide hænder, en snestatue, iført menneskeklæder. Sergej betragtede faderens gamle, luvslidte frakke, der var godt børstet og renset med benzin; han kunne tydeligt mærke lugten. Men epauletterne var nye. Med stiv, militær holdning trådte faderen ind, rakte sønnen sin hvide hånd og sagde: "God dag, Sergej!"

Efter ham kom moderen med små, stive skridt og et underligt, uforklarligt smil på læberne. Hun rakte Sergej sin hånd og sagde højt: "God dag, lille Sergej!" Hun kyssede ham på munden og satte sig tavs, kastede sig ikke om hans hals, græd ikke og skreg ikke, gjorde intet af det, som Sergej havde ventet og frygtet. Hun blot kyssede ham og satte sig tavs. Hun begyndte endog med sine små, skælvende hænder at rette på krøllerne i sin sorte silkekjole.

Sergej vidste ikke, at faderen hele den foregående nat havde spadseret frem og tilbage i sin stue og udtænkt denne fremgangsmåde.

"Vi bør ikke besværliggøre, men lette vor søn hans sidste øjeblikke," sagde obersten resolut til sin hustru, og så forklarede han, hvorledes de burde forholde sig. Men stundom løb det

rundt for ham, han kom ud af koncepterne, forglemte sig og græd bitterligt i sofahjørnet. Så tog han sig igen sammen og gav sin hustru nye instrukser.

"Hovedsagen er," sagde han, "at vi behersker os. Kys ham og – ti stille! Senere kan du også snakke lidt, men når du har kysset ham, ti da stille en stund! Forstår du? Ellers kan du komme til at sige noget, som ikke bør siges."

"Ja, ja, jeg forstår, Nikolaj Sergejevitch," svarede hans hustru grædende.

"Du må endelig ikke græde," fortsatte han, "Gud bevare dig for at græde! Du dræber ham, hvis du begynder at græde, gamle!"

"Men hvorfor græder du selv?"

"Jo, når jeg ser på dig, så må jeg græde. Du må ikke græde, hører du?"

"Vel vel, Nikolai Sergejevitch."

Under vejs til fængslet havde obersten tænkt på endnu en gang at gentage sine formaninger til hustruen, men han glemte det, og de havde kørt i tavshed den hele vej, bøjede, gamle og grå, uden at lægge mærke til det lystige og støjende liv på gaderne; det var nemlig i karnevalsugen.

De sad en stund tavse i cellen. Så rejste obersten sig, stak hånden ind på brystet under frakken og blev stående i en højtidelig stilling.

Sergej sad en stund, men da han så på sin moders rynkede og forgræmmede ansigt, rejste han sig pludselig.

"Sæt dig, lille Sergej," bad moderen ham.

"Sæt dig!" gentog faderen.

De sad en stund tavse, moderen med sit underlige, uudgrundelige smil.

"Således som vi har anstrengt os for at hjælpe dig, lille Sergej," sagde hun.

"Forgæves alt det, lille mor."

"Vi måtte jo gøre det," sagde obersten bestemt, "for at du ikke skulle tro, at dine forældre havde forladt dig."

Atter sad de en stund tavse. Det var pinligt at sige noget. Det var som om hvert ord havde mistet sin egen betydning og kun betød dette ene: Døden! Sergej så på sin faders børstede og benzinlugtende frakke og tænkte: Nu har han ingen ordonnans og må selv børste den. Hvorfor har jeg ikke tænkt på dette før? Hvornår børstede han sin frakke? Måske tidligt om morgenen. Pludselig spurgte han: "Hvordan har min søster det? Er hun rask?"

"Nina ved ikke noget om dette," svarede moderen hurtigt.

Men obersten standsede hende strengt: "Hvorfor lyve? Pigebarnet læste det i bladene. Lad Sergej vide, at alle ... hans nærmeste ... i denne tid ... har tænkt og ..."

Længere kom han ikke.

Pludselig var det, som om moderens ansigt skrumpede sammen. Trækkene blev stive, hun begyndte at vugge med hovedet, de halvtlukkede øjne stod stive, ånden blev kort og stønnende.

"Serg ... Serg ... Serg ..." gentog hun, men hun kunne ikke få ordet frem.

"Lille mor!"

Obersten gjorde et skridt frem, rystende over hele kroppen; folderne i hans frakke rystede om kap med folderne i hans

ansigt, og i sin fortvivlede, pinefulde, unaturlige hårdhed sagde han til sin hustru:

"Ti stille! Pin ham ikke! Ikke pin ham! Ikke pin ham! Han skal dø! Pin ham ikke!"

Den fortvivlede gamle moder tier, men obersten gentager fremdeles, mens han holder sine rystende hænder foran brystet:

"Pin ham ikke!"

Så gik han et skridt bag over, stak atter hånden ind på brystet og spurgte bøjet med blege, skælvende læber: "Hvornår?"

"I morgen ved daggry."

"Vel!"

Moderen så ned og sugede på sine læber.

"Lille Nina bad mig at kysse dig fra hende," sagde hun.

"Kys hende igen fra mig," svarede han.

"Og så var det Svastovs, som bad os hilse dig."

"Hvilke Svastovs? Å – ja!"

Obersten afbrød: "Nu må vi gå! Stå op, mo'r, vi må gå."

Fader og søn hjalp hende at rejse sig.

"Sig farvel," befalede obersten. "Gør korsets tegn over ham."

Hun gjorde som han bad hende om. Men da hun havde kysset ham og gjort korsets tegn, vuggede hun med hovedet og sagde forvirret: "Nej, nej, det er ikke således! Hvordan skal jeg sige? Hvad skal jeg sige? Nej, ikke således!"

"Farvel, Sergej," sagde faderen. De trykkede hinandens hænder og kyssede hinanden kort og stærkt.

"Du ..." begynder Sergej.

"Nå?" afbrød faderen ham.

"Nej, nej, hvad skal jeg sige," gentog moderen, vuggende med hovedet. Hun satte sig igen og vuggede frem og tilbage med hele kroppen.

"Du ..." begyndte atter Sergej. Pludselig blev hans ansigt fortrukket som hos et barn, øjnene fyldtes med tårer, han så varmt på faderen og fik endelig sagt: "Du, fa'r, er et ædelt menneske!"

"Hvad siger du, hvad siger du," udbrød obersten forskrækket. Og pludselig fik han ligesom et knæk, hans hoved faldt ned på sønnens skulder. Han havde en engang været højere end Sergej, men nu var han krumbøjet og lille, og hans gamle hoved lå som en hvid bylt på sønnens skulder. Sergej kyssede varmt faderens grå hår, og denne klappede og strøg ømt og kærligt sønnen over den grove fangedragt.

"Og jeg?" spurgte moderen pludselig.

De så sig om. Moderen stod der med oprejst hoved og stirrede på de to, bebrejdende, næsten hadefuldt.

"Hvad er det med dig, mo'r?" spurgte obersten.

"Men jeg?" gentog hun, vuggende med hovedet og et forstyrret ansigtsudtryk. "De kysser hinanden, men jeg? Mændene, ja – og jeg? Jeg?"

"Lille mo'r!" Sergej løb til og omfavnede hende lidenskabeligt ...

Oberstens sidste ord var: "Jeg velsigner dig til døden, min søn. Dø med mod! Dø som en soldat!"

Og de gik. De gik hurtigt. Sergej var alene. De havde været der. Her stod de. De havde talt. Der sad mo'r. Der stod fa'r. Pludselig gik de. De var der ikke mere.

Da Sergei kom tilbage til sin egen celle, lagde han sig på sengen med ansigtet mod væggen for at soldaterne ikke skulle se ham. Han lå længe og græd, indtil han blev træt og til sidst sov.

Vasilij Kaschirin fik kun besøg af sin moder. Faderen – en rig købmand – ønskede ikke at komme. Da moderen kom, gik Vasilij rundt i modtagelsescellen og skælvede af kulde, skønt det var meget varmt. Samtalen mellem dem var kort og tung.

"Du burde ikke være kommet, mo'r. Du piner både dig selv og mig."

"Hvorfor blandede du dig i dette, Vasilij," spurgte hun bebrejdende. "Hvorfor gjorde du dette. Å Gud!"

Den gamle begyndte at græde, idet hun tørrede sine øjne med sit sorte uldsjal.

Han standsede, skælvende af kulde, og sagde hårdt: "Nå ja, jeg vidste det jo! Du forstår jo ingen ting, mo'r! Ingen ting!"

"Vel, vel, lade det så være! Fryser du?"

"Fryser? Ja, jeg fryser," svarede han, gik atter rundt i værelset og så fra siden på sin moder.

"Du er måske forkølet," bemærkede hun.

"Åh, mo'r, hvad er det for snak? Du snakker om forkølelse, når ..." Han rystede håbløst med hånden.

Den gamle sad en stund og tænkte. Så sagde hun højt: "Jeg sagde ham: Det er jo din søn, det gælder, gå nu og giv ham din tilgivelse! Nej, sagde han, den stædige fyr!"

"Til Helvede med ham!" råbte Vasilij. "Er det en fader? Nej, en kæltring er han, det har han altid været!"

"Lille Vasilij," udbrød moderen, "er det om din fader, du taler!" Hun blev lang i ansigtet.

"Ja, om min fader!"

"Om din egen fader?"

"Hvad slags fader er så han?"

Ordene knasede som nøddeskaller under en hæl. Fortvivlet over denne evige misforståelse, der stod som en væg mellem ham og hans nærmeste lige ind i døden og med de små, stikkende øjne fæstet på moderen, skreg han højt: "Forstå nu endelig en gang, at jeg skal hænges! Hænges! Forstår du eller hvad? Hænges!"

"Du burde have ladet andre mennesker være i fred, så ville du ... ville du ...?" skreg den gamle.

"Å Gud!" råbte han, "hvad er dog dette? Ikke en gang hos vilde dyr findes noget sidestykke. Er jeg din søn, eller er jeg ikke?"

Han kastede sig ned i sofahjørnet og begyndte at græde.

Den gamle græd også. De græd begge to med kolde hjerter, hver for sig.

"Du spørger mig, om jeg er din moder. Du bebrejder mig, og ved du så, at jeg i de sidste dag er blevet gammel og grå? Og alligevel skal jeg høre dine bebrejdelser?"

"Nuvel, mo'r! Tilgiv mig da! Nu må du gå. Kys mine brødre fra mig."

"Er jeg da ikke din mo'r? Gør det mig måske ikke ondt?"

I bitter gråd forlod hun værelset, mens hun tørrede sine øjne med kanten af sit sorte uldsjal. På tilbagevej gik hun vild i byen, hvor hun var opvokset og var blevet gammel. Hun kom ind i en øde have med gamle, knækkede træer, og idet hun satte sig på en våd bænk, gik det pludselig klart op for hende: *I morgen skal han hænges.*

Hun sprang op og ville løbe, men følte sig svimmel og faldt. Marken var iset og glat, og hun kunne ikke rejse sig. Det sorte sjal faldt under anstrengelserne ned og blottede et skaldet hoved med nogle skidengrå hårtjavser. Af en eller anden grund forekom det hende, at hun var til bryllup. Hendes søn giftede sig, og hun havde drukket for meget vin, så hun var beruset.

"Jeg kan ikke mere, nej ved Gud, jeg kan ikke," afslog hun og rystede på hovedet, krøb på den våde og frosne jord, men man nødede hende med vin, og hun måtte drikke mere og mere …

Hun følte sig meget ømhjertet og lattermild af al denne vin, hun hvirvlede rundt i en vild dans – -

Timerne går

Det gamle tårnur i fæstningen slog time, halvtime og kvarter på en langsom, klagende måde; det lød som toner af fjernt farende trækfugle. Lyden tabte sig om dagen i den støj og tummel, der nåede fæstningen fra byens bevægede liv, hvor sporvogne susede, hestehove klaprede og automobiler fo'r tudende afsted, og de mange små vognmandsheste ringlede med deres bjælder. Det var midt i karnevalsugen, latter og lystig tale fyldte luften.

Men om natten var det stille, og da lå den store fæstning med sine nøgne vægge i et fuldstændigt mørke, stille og afsondret fra den øvrige verden. Og da lød tårnurets slag klart og hørtes som en overjordisk, langsom og sørgelig melodi. Den døde og fødtes på ny, timerne faldt ligesom store, gennemsigtige dråber af krystal fra en ukendt højde ned i en metalskål, og klangen lignede lydende af farende trækfugle, fjernt, højt oppe i stilheden.

De dømte terrorister sad hver for sig alene i deres celler og lyttede til denne lyd gennem de tykke vægge, idet den kom og forsvandt. Undertiden kunne de glemme den, til andre tider ventede de på den i stærk spænding, idet stilheden føltes uudholdelig.

Dette fængsel var kun bestemt for vigtige forbrydere og havde sine egne, meget hårde og grusomme regler, hårde som selve fæstningsmurens hjørner.

Og i denne højtidelige stilhed, denne ædelmodige stilhed midt i grusomheden, hvori øret ligesom griber efter ethvert pust af liv og enhver lyd, kun afbrudt af den klagende tone, som

fortalte om de svindende minutter, – i denne stilhed sad fem mennesker – tre mænd og to kvinder – og lyttede mod nattens komme og morgendagens gry; og enhver af dem havde på sin måde gjort sig rede.

"Der gives ingen død"

Således som Tanja Kovalchuk gennem hele sit liv kun havde tænkt på andre og ikke på sig selv, således også nu. Hun tænkte hele tiden kun på sine kammerater, plagede og pinte sig af omsorg for dem. På døden tænkte hun således som den var, hård og smertefuld for Sergej Golovin, Musja og de andre, for sit eget vedkommende tænkte hun ikke stort på den.

I modsætning til sin rolige, faste holdning under retsmøde græd hun ustandseligt, således som kun gamle kvinder, der har mødt meget ondt i livet, eller unge, meget ømme og gode mennesker kan græde.

"Tænk, om Sergej ikke har tobak, og om Werner ikke kan få sin vante te om morgenen!" Sådanne tanker pinte hende måske mere end tanken på henrettelsen.

Den var jo noget uundgåeligt, som det ikke kunne nytte at tænke på. Men når et menneske sidder fængslet og ikke kan skaffe sig tobak, dét var uudholdeligt, især når dette menneske skal henrettes. Hun kom til at tænke på alle enkeltheder i deres fælles liv. Tanken på Sergejs møde med sine forældre gjorde hende især ondt.

Det gjorde hende også meget ondt for Musja. Hun havde allerede for længe siden uden grund sat sig i hovedet, at Musja elskede Werner, og hun havde tænkt mange smukke tanker om dem og deres forhold til hinanden. Musja havde båret en ring, hvortil der var fæstet et dødningehoved over to korslagte ben, omslynget af en tornekrans. Tanja havde ofte med tunge tanker betragtet denne ring som et symbol på, at Musja var viet til …

døden, og snart alvorligt, snart spøgefuldt havde hun bønfaldet hende om at tage den af.

"Nej, Tanja, jeg kan ikke," havde Musja svaret. "Du får jo snart selv en ring på din finger."

Uvist af hvilken grund troede man, at Tanja snart skulle gifte sig, og dette havde ærgret hende meget. Hun ønskede sig ikke nogen mand. Hun mindedes nu alle disse samtaler. Og nu var Musja virkelig viet til ...! Hun overvældedes af gråd og moderlig medlidenhed. Hver gang, tårnuret slog, løftede hun hovedet og lyttede. Hvordan mon de andre tog imod dette tunge, pågående dødsråb?

Musja var lykkelig. Med hænderne på ryggen spadserede hun rundt i sin celle, iført sin store, vide fangetrøje, hvori hun lignede en ung mand eller rettere en halvvoksen knøs, der har taget en voksen mands klæder på. Trøjeærmerne var alt for lange, så hun havde måttet smøge dem op, og hendes tynde barnearme stak frem i de vide åbninger som en enkelt blomsterstilk i en stor, snavset vase. Trøjens hårde uldkrave gnavede hende på halsen, som var blevet rød og irriteret, og hun måtte uafladeligt gribe i kraven for at trække den til side.

Musja gik rundt og forsvarede sig over for sig selv og menneskene. Hun undskyldte sig, fordi hun, ung og ubetydelig, ikke havde været i stand til at udrette noget, i alt fald intet, som kunne gøre hende til en heltinde. Nu skulle hun aldeles ufortjent lide en skøn og ærefuld død, ligesom virkelige helte og martyrer. Med en urokkelig tro på menneskenes godhed, medfølelse og kærlighed forestillede hun sig, hvorledes man ville føle sig oprørt for hendes skyld, og hun skammede sig, så hun rødmede. Hun syntes, at hun ved sin død i galgen ville begå

noget urigtigt, noget, hun ingen ret havde til. Hvilken ære, tænkte hun, at få sådan en død!

Under sit sidste møde med sin forsvarer bad hun ham at skaffe sig noget gift, men hun ombestemte sig pludselig og sagde: "Hvis nu De og de andre skulle tro, at jeg gør det af fejhed eller affektation og i stedet for at dø beskeden og ubemærket ville vække opsigt. Nej," tilføjede hun hurtigt, "det behøves ikke."

Nu havde han bare et ønske, nemlig at forklare menneskene nøjagtigt, at hun ingen heltinde var, at hendes død ikke havde noget skrækkeligt ved sig, og at de ikke burde sørge og klage over hende. Hun ville forklare, at hun var uden skyld i, at de undte hende en sådan død og gjorde så megen larm for hendes skyld.

Musja anstrengte sig for at finde en virkelig grund til undskyldning, noget, som kunne ophøje hendes offer og give det værdi. Og hun ræsonnerede. "Selvfølgelig er jeg ung og kunne endnu leve, men ..." Og som et kunstigt lys, der taber sig og står ubemærket i de klare solstråler, således så hun sin ungdom i forhold til den stråleglans, som skulle omgive hendes hoved i døden. Der fandtes ingen undskyldning, ingen berettigelse. Men måske hun havde båret i sit hjerte en grænseløs kærlighed til ret og sandhed, en ubegrænset vilje til at udføre en stor gerning? En grænseløs ringeagt for sig selv? Hun havde jo i virkeligheden ingen skyld i, at hun var blevet forhindret fra at gøre det, som hun havde foresat sig. Hun blev jo dræbt på templets tærskel! Og hvis det var således, at et menneske værdsættes ikke alene efter, hvad han *har* udrettet,

men også efter det, som han ville, men ikke kunne udrette, ja da var hun, *også hun*, værdig til martyrkronen.

- Er det muligt, tænkte hun skamfuld. Er jeg virkelig værdig til at menneskene skal græde over mig og blive oprørt for min skyld? Så lille og ubetydelig som jeg er?

Og en uudsigelig glæde greb hende. Hun ville retmæssigt træde ind i rækkerne af de lysende skikkelser, som ned gennem tiderne var gået gennem bål, pinsler og henrettelser ind i den høje himmel. En klar ro og fred og en ubeskrivelig lykke kom over hende. Hun følte sig allerede som forklaret, beredt til at stige op ad i en ren, overjordisk sfære.

- Og dette kalder man at dø, tænkte hun. Hvilken død!

Og om alle verdens lærde, filosoffer og bødler fyldte hendes celle med bøger økser og strikker for at overbevise hende om, at døden eksisterede, at mennesket dræbes og dør, og at der ikke gives nogen udødelighed, så ville dette kun forbavse hende. Hun var selv udødelig, det ville hun snart få bekræftet. Død og dog udødelig, levende i døden som hun levede i livet.

Og om de bragte hendes eget legeme ind i cellen og sagde: "Mærk, hvor det stinker, se, hvorledes det opløses," så ville hun sige: "Nej, dette er ikke mig."

Og om de gentog deres påstande aldrig så meget, ville hun atter svare: "Nej, dette er ikke mig! De tror, at det er, men jeg er den, som taler med Dem, og hvorledes kan jeg da være død?"

De ville sige: "Du skal henrettes! Her er strikken."

Men hun ville svare: "Henrettes skal jeg, men ikke dø. Jeg er udødelig."

Og de lærde filosoffer og bødlerne ville træde tilbage og sige, rystede, med skælvende stemme: "Kom, lad os gå! Dette sted er

helligt!"

Og Musja tænkte videre på sine kammerater og på alle nær og fjern, som sørgede og græd over dem. Hun var forundret over Vasilij, som nu var så modløs, han, som før var den modigste, og som endog havde spøgt med døden. Den morgen, da hun og Vasilij fæstede bomberne til deres klæder – de bomber, som de vidste ville rive dem selv i stykker, hvis attentatet lykkedes – lo Vasilij og bar sig ad som en klovn, mens Tanjas hænder skælvede, så de måtte fjerne hende. Werner sagde endda til Vasilij, at han ikke burde være så familiær over for døden.

Hvorfor var da Vasilij nu så bange? For Musja var denne frygt så fremmed, at hun uvilkårligt begyndte at søge efter en forklaringsgrund. Pludselig fik hun en brændende lyst til at se Sergej Golovin og få sig en hjertelig latter sammen med ham over et eller andet. Hun tænkte sig om og fik endnu større lyst til at se Werner for at overbevise ham om noget. Hun så sig selv gå side om side med Werner, idet hun siger til ham:

"Nej, kære Werner, dette er en bagatel: det er heller ikke af nogen større betydning, om N. N. blev dræbt eller ikke. Du er klog, men det er, som om du spillede skak: Først en brik, så en til, endnu en, og så er spillet vundet. Men det vigtigste er, Werner, at vi selv er beredt til at dø. Forstår du? Ved du, hvad filosofferne og de lærde herrer truer med? Jo, at der ikke findes noget så skrækkeligt som døden. De har selv opfundet døden, de er selv bange for deres opfindelse og søger at skræmme os med den. Å, jeg er modig! Jeg kunne have lyst til at gå alene mod et helt regiment soldater og skyde dem ned med min revolver. Lad være, at jeg var alene mod tusinder, og at jeg ikke

ville komme til at dræbe en eneste. Det er ikke det vigtigste, at der er tusinder. Når tusinder dræber en enkelt, betyder dette, at den ene har sejret. Dette er sandt, kære Werner!" Og dette, som var så klart, måtte han forstå.

Ind i tårnurets klang flød tanker, som selv begyndte at klinge. De vekslende syner blev til musik. Det forekom hende, at hun i en mørk, stille nat kørte henad en bred, lige vej i en gyngende vogn og med klingende bjælder.

Al uro veg. Den glædesmættede tanke formede sig til strålende billeder, rolige og farvemættede. Hun kom pludselig til at tænke på tre kammerater, som netop var blevet hængt, og hun så deres glædestrålende ansigter nær og tydeligt, nærmere end dem, som levede.

Udmattet og med halvt tillukkede øjne lå Musja på sengen og drømte lyttende til urets slag i den stumme stilhed, hvori lyse og syngende billeder svævede. Hun tænkte: Er dette døden? Å Gud, hvor den er skøn! Eller er det livet? Jeg ved ikke. Jeg vil se og høre.

Allerede i de første dage af indespærringen begyndte Musja at få hallucinationer på hørelsen. Musikalsk som den var, fik den i stilheden en skarphed, som af soldaternes skridt på gangen, urets klang, det syngende gasblus og vindens sus skabte forunderlige tonebilleder. I begyndelsen blev hun bange og søgte at forjage billederne som noget sygeligt; men da hun følte sig frisk, gav hun sig, og lod uden modstand billederne komme og forsvinde.

Nu hørte hun pludselig aldeles klart og tydeligt lyden af militærmusik. Forbavset åbnede hun øjnene og løftede på hovedet. Gennem vinduet så hun da kun den mørke nat og

hørte alene urets slag. Men da hun igen lukkede øjnene, hørte hun musikken på ny. Og hun hørte, hvorledes der fra hjørnet til højre kom et helt regiment soldater marcherende forbi hendes vindue, idet benene slog taktfast mod den frosne jord. En – to, en – to! Hun kunne endog høre støvlerne knirke, enkelte glide ud af takten og igen rette sig ind. Det var en aldeles ukendt, men livlig og kvik march, som blev spillet. Der måtte være en eller anden festlighed. Undertiden lød et af de store blæseinstrumenter skærende falsk. Snart var det foran og snart efter i takten. Musja så den mand, som blæste på dette instrument. Hun måtte le ved at se, hvorledes han anstrengte sig.

De fjernede sig. Takten af fødderne døde hen lidt efter lidt. I det fjerne lød musikken endnu lystigere, dog af og til forstyrret af de falske toner, indtil det hele svandt hen. Og tårnurets klang lød langsomt og sørgeligt, næppe i stand til at røre ved stilheden.

De er borte, tænkte Musja. Det var trist, at denne luftige, lattermilde musik forsvandt. Det havde været morsomt at høre den faste takt og de knirkende støvler. Mod disse soldater ville hun ikke gå med sin revolver.

"Endnu lidt!" bad hun.

Og de kom igen. De bøjede sig over hende, de svøbte hende ind i lyse gennemsigtige skyer, løftede hende højt op, der hvor trækfuglene farer hen, og de råbte som herolder. Til højre, til venstre, højere op – skriger de som herolder. De kalder, befaler og forkynder langt borte om deres flugt, vifter med brede vinger, bæres af lyset som de bæres af mørket. Og fra deres

brede bryst, som skærer luften, skinner det på den lyse, blå stad.

Musjas hjerte slår roligt og regelmæssigt, hendes åndedræt går jævnt; træt og bleg sover hun ind med dybe, blå ringe under øjnene og med de tynde, udmagrede arme stikkende ud af trøjeærmerne, blå og gennemsigtige. Der leger et smil på hendes læber, disse samme læber, som næste morgen skal fortrække sig til en umenneskelig grimasse, mens øjnene træder ud af deres huler som to glaskugler. Men i dag sover hun stille og smiler i sin store udødelighed.

I fængslet går det sin vante gang. Der er nogen, som går et sted, der rasles med geværer, og der er nogen, som hvisker. Var der ikke også nogen, som skreg? Eller måske det bare syntes således i den store stilhed.

Nu åbnedes lugen lydløst i døren til Musjas værelse, og der viser sig et skægget ansigt i åbningen. Længe og uafbrudt stirrer dets øjne på den sovende Musja, og skikkelsen forsvinder derpå lydløst. Det ringer, længe og pinefuldt. Slagene kryber ligesom op over et højt fjeld for at nå toppen til midnat, men opstigningen bliver mere og mere tung og besværlig, det ramler ned over, griber fast, stiger atter mod den høje tinde.

Der er mennesker, som går, rasler og taler sagte sammen. Og man spænder allerede hesten for den sorte vogn uden lygter.

I døden som i livet

Sergej Golovin havde aldrig hengivet sig til sørgmodige betragtninger over døden. Han var en stærk, sund og glad yngling, udrustet med en rolig, lys livsglæde, som udelukkede alle triste og usunde tanker. Med sin rolige, stærke livsglæde var han helt igennem en harmonisk natur, for hvem alt lykkedes, enten det nu var sporten, han dyrkede, eller han med roligt alvor gav sig i kast med teoretiske opgaver. Hans valgsprog var: "Alt er interessant, alt er vigtigt; hvad man gør, må gøres godt."

Og det havde han også gjort. Han var en dygtig sejler, skød enestående sikkert med revolver, var trofast i venskab som i kærlighed og troede enhver på hans "æresord". Hans nærmeste gjorde nar ad ham og sagde, at hvis en foragtelig spion blot gav ham sit æresord på, at han ikke var det, ville Golovin straks tro ham uden at kræve nogen anden garanti, ja oven i løbet trykke hans hånd hjerteligt. Kun én fejl havde Golovin. Han troede, at han var en god sanger, men han manglede dog gehør og sang skrækkeligt.

Han sang ikke desto mindre gerne og helst revolutionære sange. Når kammeraterne da lo ad ham, blev han dybt fornærmet. "Enten er I alle sammen nogle æsler eller også er jeg selv et æsel," udbrød han, alvorlig og fornærmet. Og kammeraterne svarede i samme tone:

"Du er et æsel, det kan man høre på stemmen."

Men man tilgav ham let denne harmløse fejl. Ja, måske holdt man endnu mere af ham for den, fordi den ligesom tjente til at fremhæve alle de øvrige gode sider ved ham.

Han havde aldrig følt nogen frygt for døden. Den dag, attentatet skulle udføres, spiste og drak han i Tanjas lejlighed. Da han så, at Werner ikke spiste, sagde han, at man måtte spise for at styrke sig til døden. Så spiste han også Werners portion og sang bagefter sang efter sang med sin falske stemme.

Efter arrestationen blev han lidt mismodig. Det var dårligt planlagt, derfor mislykkedes attentatet, tænkte han. Det kunne have været bedre gjort. Nu var der noget andet, som burde gøres godt – at dø! Hans gamle frejdighed kom igen. Det kan lyde besynderligt, men næste dag begyndte han med gymnastiske øvelser efter Müllers rationelle metode. Ganske nøgen – til stor forundring blandt opsynsmændene – gennemgik han alle de foreskrevne 18 øvelser. Da han altid havde drevet propaganda for det Müllerske system, var det ham en tilfredsstillelse, at opsynsmændene viste sig som interesserede tilskuere. Skønt han vidste, at han ikke ville få noget svar, sagde han gennem dørlugen til soldaterne udenfor: "De kan tro, at dette er noget som styrker! Denne gymnastik burde indføres i Deres regiment."

Frygten for døden kom hos Golovin langsomt, lidt efter lidt, stødvis. Han følte det, som om nogen stødte til ham med knyttet næve lige i hjertet. Dette gjorde ham ikke egentlig bange, men det gjorde ondt, rent legemligt ondt. Straks glemte han denne underlige følelse, men nogle timer efter kom den igen og blev for hver gang stærkere og mere varig. Og bagefter kunne han gribes af en skrækkelig, ubeskrivelig angst.

- Er jeg da virkelig bange, tænkte Sergej med forundring. Hvilken dumhed!

- Nej, tænkte han, det er ikke mig, som er bange, det er min unge, stærke krop, som ikke lader sig narre hverken at det Müllerske system eller af de kolde afgnidninger. Og jo stærkere og friskere min krop bliver efter gymnastikken og de kolde afgnidninger, desto stærkere og føleligere bliver skrækanfaldene. Og mens han tidligere i sin frihed følte en særegen ophøjet livsglæde ved sin styrke og sundhed, vakte denne tilstand nu en skarp og fremmed frygt hos ham.

- Det er dumt, tænkte han, at styrke og hærde sig. For at kunne dø let, bør man gøre netop det modsatte, man bør *svække* sit legeme.

Så holdt han op med gymnastikken og de kolde afgnidninger. Han syntes, at han skyldte opsynsmændene en undskyldning for det, og sagde til dem:

"De skal ikke bryde Dem om, at jeg holder op med gymnastikken. Den er herlig, men den duer ikke for en, som skal hænges. For alle andre er den storartet."

Og han fik det virkelig lidt lettere. Han forsøgte også at sulte sig for at blive endnu mere afkræftet, men det gik ikke så let, da han, til trods for den slette luft i cellen, havde en god appetit og spiste al den mad, han fik. For at gennemføre sit forsæt, smed han det meste af maden i toiletspanden, og det hjalp. Han begyndte at blive slap og træt.

"Jeg skal lære dig!" truede han ad sit legeme, mens han følte på de slappede muskler.

Men snart vænnede hans organisme sig også til denne levemåde, og rædslen for døden indfandt sig atter, om end ikke så voldsomt som før; den kom nu over ham som en følelse af kvalme.

- Det et bare fordi det trækker ud så længe, tænkte Sergej. Det ville være godt, om man kunne sove i et stræk indtil henrettelsesdagen. Og han forsøgte at sove så meget som muligt. I begyndelsen sov han også rigtig længe, men af en eller anden grund blev han til sidst søvnløs. Og med de vågne nætter kom tunge, hårde tanker og længsel efter at leve.

- Er jeg da virkelig så bange for denne djævel? tænkte han om døden. Nej, det er kun, at jeg så nødig vil give slip på livet. Livet er en prægtig ting, hvad end pessimisterne siger. Om man tog og hængte en pessimist? Det er trist at skilles ved livet, meget trist. Hvorfor er også mit skæg begyndt at vokse? Før havde jeg intet, og pludselig er det begyndt at vokse. Til hvad nytte?

Han rystede sørgmodigt på hovedet og åndede med dybe, lange åndedrag, holdt inde, og åndede atter med endnu dybere drag.

Således levede Sergej i sin celle, indtil dommen var afsagt og mødet med forældrene var overstået.

Da han efter dette besøg vågnede med den klare bevidsthed, at med livet var alt nu opgjort, og at foran ham lå døden og tilintetgørelsen kun på nogle få timers afstand, kom der atter som en besynderlig, fremmed følelse. Han blev ligesom afklædt, syntes han; ikke blot klæderne, men alt blev taget fra ham – solen, luften, lyden, alle hans oplevelser, tænkeevnen og evnen til at tale. Døden havde endnu ikke indfundet sig, men livet fandtes heller ikke længere. Derimod var der noget nyt, forbavsende, uforståeligt, noget meningsløst og dog ikke uden mening. Det var noget dybt, hemmelighedsfuldt, umenneskeligt, som det var umuligt at blive klar over.

"Fy for pokker!" udbrød han pludselig og forvirret. "Hvad er dog dette? Hvor er jeg?"

Han betragtede sig opmærksomt og med interesse fra tøflerne af op over sin fangedragt, gik en tur rundt i cellen, bredte sine hænder ud og fortsatte med at betragte sig selv som en kvinde, der prøver en ny kjole, som ikke passer hende. Han drejede på hovedet, så sig omkring og tænkte: Nu eksisterer jeg, Sergej Golovin, og snart er jeg ikke mere. Det var en skrækkelig tanke.

Hvor besynderligt dog al ting er, syntes han. Han begyndte at gå rundt i cellen – hvor besynderligt, at han gik! Han forsøgte at sidde – besynderligt, at han sad! Han drak vand – lige så besynderligt! Han svælgede, han holdt på drikkekarret, han havde fingre, og disse skælvede! Han hostede og tænkte: Hvor besynderligt, at jeg hoster!

- Men hvad *er* dog dette? Går jeg virkelig fra forstanden? tænkte Sergej og blev ganske kold. Det var lige det, der manglede. Pokker tage dem!

Han tørrede sig med hånden over panden, men også dette forekom ham besynderligt. Så lagde han sig ned og forsøgte at standse åndedrættet, og lå, som han selv syntes, i timevis som død og aldeles ubevægelig, og enhver tanke hos ham syntes slukket. Således skulle det være. Enhver bevægelse og enhver tanke var vanvid. Tiden havde holdt op at eksistere for ham. Den flød bort ligesom til fjerne egne. Alt var blevet stofløst, gennemsigtigt: jorden, livet, menneskene. Og alt kunne ses i et øjeblik lige indtil enden: et grufuldt svælg – døden! Det pinefulde var ikke dette, at man så døden, men dette, at man på én gang så både livet og døden. Med en vanhellig hånd var

pludselig det forhæng revet bort, som i evighed har skjult livets og dødens hemmelighed, den, som nu ikke længer var nogen hemmelighed, men dog lige uforståelig, ligesom sandheden, der var skrevet på et ufatteligt sprog. Hans hjerne havde ikke betingelser for at begribe dette, og hans tunge fandt intet ord for, hvad han så og følte. "Jeg føler rædsel", det sagde intet, men det var det eneste udtryk; der kunne ikke findes noget andet ord som udtryk for hans tilstand. Hvis man kunne tænke sig, at et menneske med almindelige menneskelige forudsætninger og erfaringer pludselig så Gud selv, så ville dette menneske heller intet se og forstå, om han end vidste, at der, som åbenbarede sig, kaldtes Gud. Kun rystet ville dette menneske blive, rystet og pint på en uhørt, ufattelig måde af det ufattelige.

Pludselig rystede han på hovedet, så sig om som én, der vågner efter en tung, urolig søvn, og udbrød: "Men der har vi Müller!" Og med et uventet gennembrud i følelsen begyndte han hjerteligt og umiddelbart at le højt.

"Nej, du, Müller! Nej, du, min egen Müller! Du, min gode, prægtige dansker! Du, Müller, har alligevel ret! Jeg er et fæ!"

Til stor forbavselse for den nysgerrige soldat i dørlugen, begyndte Sergej at klæde sig af, og ganske nøgen tog han med lyst og iver fat på sin gymnastik og fuldførte nøjagtigt alle de foreskrevne 18 øvelser. Han strakte og bøjede sit unge, smidige, lidt afmagrede legeme, satte sig, åndede kraftigt og regelmæssigt, stillede sig på tæerne, slog ud med arme og ben, og efter hver øvelse sagde han fornøjet:

"Således skal det være! Dette er den ægte Müller!"

Hans kinder rødmede. Sveden trådte ud som små, klare perler på hans legeme og hans hjerte slog stærkt og

regelmæssigt.

"Sagen er, Müller," ræsonnerede han, idet han skød brystet frem, så huden lå stramt over ribbenene; "sagen er, at der foruden de 18 øvelser også gives en 19. – ophængning efter halsen – en ubekvem stilling. Dette kaldes henrettelse. Forstår du, Müller? Man tager et levende menneske – lad os sige for eksempel Sergej Golovin – svøber ham ind som småpigerne deres dukker, lægger et reb om hans hals og hænger ham op, indtil han dør. Dette er dumt, Müller, men der ikke noget at gøre ved det. Hvad skal man gøre?"

Med begge hænder ved hofterne bøjede han sig til siden og gentog: "Hvad skal man vel gøre, Müller?"

Den skrækkelige ensomhed

Lyttende til tårnurets monotone slag i stilheden, adskilt fra Sergej og Musja ved nogle tomme celler, stærkt svedende af skræk, så skjorten klæbede fast til legemet og hårets naturlige krøller løste sig op og hang i tjavser, gik den ulykkelige Vasilij Kaschirin rastløs og urolig frem og tilbage i sin celle, de sidste dage før sin død.

Modløs og rådløs løb han rundt, satte sig et øjeblik, sprang op, trykkede panden mod væggen, så sig omkring på en søgende, men håbløs måde. Hans udseende blev på kort tid helt forandret. Hans gamle ansigt var som forsvundet, og der var kommet et nyt, mørkt og skrækkeligt i stedet.

Hos ham meldte frygten for døden sig pludseligt og beherskede ham uafladelig og myndigt. Endnu samme morgen, lige før attentatet skulle finde sted, da han, som han troede selv, gik den visse død i møde, var han fuldt fortrolig med, hvad der ventede ham; men allerede samme aften, da han sad indespærret og ensom i sin celle, blev han fortumlet og følte en vanvittig frygt, som om han var ved at drukne i kamp med frådende bølger. Så længe han frivilligt kunne gå i døden og så at sige holdt liv og død i sin egen hånd, følte han ingen frygt, men følte sig endog let og lystig til mode.

I følelsen af en ubegrænset frihed, modig og hård, fast i sin dristige beslutning, lignede han med sin rynkede pande og sine sammenpressede læber en gammel mand.

Med en helvedesmaskine bundet i fast om livet, blev han selv ligesom forvandlet til en helvedesmaskine, syntes han.

Dynamitten med sin grusomme, dødbringende kraft var som en del af ham selv. Og da han gik på gaden blandt de snusfornuftige mennesker, som ængsteligt banede sig vej mellem sporvogne, heste og automobiler, syntes han, at han selv var en fremmed, indvandret fra en ukendt verden, hvor både frygt og død var ukendt.

Og så pludselig en skarp, vild og betagende forandring fra det øjeblik af, at friheden var berøvet ham. Han gik ikke længere, hvor han selv ville, men blev ført afsted, indespærret i et stenbur under lås og lukke som en hvilken som helst død genstand. Han kunne ikke længere frit vælge mellem liv og død som andre mennesker; han ville ubetinget og uundgåeligt blive dræbt. For et øjeblik siden gennemtrængt af vilje, liv og kraft, – nu et billede på en enestående magtesløshed, forvandlet til et dyr, der skulle slagtes, en døv, målløs genstand, som kan flyttes hid eg did, knækkes, brændes. Hvad han end ville sige, hans ord ville ikke blive hørt, og hvis han begyndte at skrige, ville hans mund blive tilstoppet med en klud. Og hvis han holdt sine ben stive og ubevægelige, ville han blive slæbt, kørt afsted og hængt. Hvis han gjorde modstand, sled sig frem og tilbage, kastede sig ned på marken, ville han blive overmandet, løftet op, bundet og båret til skafottet. og at dette maskinarbejde ville blive udført af mennesker som han selv, det gav mennesker i hans øjne et nyt, skrækkeligt udseende: Var det spøgelser, eller var det mekaniske dukker, drevet af en optrukket fjeder til at tage, gribe, føre afsted, hænge op, trække den hængte ved benene, skære ned, føre bort og begrave?

Ja, fra første stund af i fængslet blev livet for ham til noget ubegribeligt, spøgelsesagtigt; snart syntes han i menneskene at

se spøgelser, snart livløse, mekaniske dukker.

- Dette er dog mennesker, tænkte han med anstrengelse, de har en tunge, og de kan tale. Men de talte dog ikke. Nej, det var alligevel stumme automater, ikke mennesker. Han forsøgte at opvække i sin erindring lyden af den menneskelige tale og meningen af den, men forgæves. Munden åbnes, der frembringes en lyd, så bevæger dukkerne deres ben og går fra hinanden. Andet var det ikke.

Det var, som om et menneske vågnede midt på natten og pludselig så, at genstandene i værelset bevægede sig og kom imod ham truende og overvældende, dømmende ham til døden. Han ville skrige, løbe op, råbe om hjælp, men genstandene – skabet, stolene, skrivebordet og sofaen – de ville rådslå, beslutte, gribe ham og føre ham bort for at hænge ham, mens de øvrige genstande stod som tilskuere.

I Vasilij Kaschirins øjne var alt blevet til automater: Selve cellen, døren med det lille kighul, uret med sin klokke, hele fæstningen og særlig den skikkelse, som med et gevær på skulderen bevægede sig ude i korridoren, og de andre, som kom og skræmte ham ved at kigge ind gennem hullet i døren, selv den, som kom med maden. Det var ikke længere skrækken for døden, som pinte ham, tværtimod ønskede han at dø. For døden var med al sin evige gådefulde hemmelighed langt mere begribelig end den fantastiske, forvandlede verden omkring ham. Døden havde dog under disse forhold tabt sin egentlige betydning og var som alt andet blevet til noget mekanisk, og kun derved blev den skrækkelig: Man griber, fører afsted, hænger, trækker i benene, skærer strikken af, lægger én på en vogn, kører afsted, graver én ned i jorden.

I retten havde Kaschirins kammerater for en stund bragt ham til sig selv igen, og han så et øjeblik igen mennesker, ikke livløse dukker, foran sig. Der sidder mennesker og dømmer os, tænkte han, de taler, de hører og forstår.

Men allerede under mødet med sin moder følte han til sin skræk, at han gik fra forstanden, og han så i den gamle kone i sort sjal ret og slet en meget sindrigt lavet mekanisk dukke, ligesom dem, der kan sig: "Ma-ma, Pa-pa", men dog bedre indrettet, så den også kunne sige noget mere. Han havde forsøgt at tale med hende, men havde tænkt: Å Gud! Dette er jo en dukke – en dukke, som forestiller min moder. Og der på gangen går der en dukke, som agerer soldat. Og hjemme er det ligedan. Der går også en dukke, som forestiller at være min fader. Og dette, som går her, er dukken Vasilij Kaschirin.

Det faldt ham ind, at om et øjeblik ville det knirke i mekanismen og skrige i de usmurte hjul. Da hans moder begyndte at græde, gik der et lys op for ham. Men kun i et øjeblik havde han følelsen af noget menneskeligt. Ved hendes første ord forsvandt det, og det interesserede og på samme tid forfærdede ham, at der randt vand ud af dukkens øjne.

Han forsøgte i sin dybeste nød at bede. Af al den religion, som havde omgivet ham i hans hjem, var der kun tilbage en del meningsløse, irriterende brudstykker, noget urent bundfald, men ingen tro. Dog havde han i sin ungdom bidt mærke i tre ord, som dengang havde forbavset ham ved deres indhold. De klang så poetisk, syntes han dengang, at han aldrig kunne glemme dem.

"Alle sørgendes glæde [Note 1)]."

Det var ordene. I tunge stunder havde han ofte hvisket for sig selv disse ord, uden at forbinde nogen klar forestilling med dem.

"All sørgendes glæde", hviskede han nu, og følte trang til at beklage sig for nogen. "Vort liv, er det da virkelig et liv! Å kære, er det da virkelig et liv!"

Til ingen af sine venner eller nærmeste havde han talt om sin "Alle sørgendes glæde", havde selv ikke haft nogen klar bevidsthed om ordenes mening; i alt fald havde den været skjult dybt i hans bryst.

Og nu, da frygten for det hemmelighedsfulde var over ham, følte han trang til at bede. Af undseelse for soldaterne modstod han sin lyst til at knæle, men foldede hænderne foran sit bryst og hviskede:

"Alle sørgendes glæde. Kom og støt mig – Vasilij Kaschirin."

Tårnuret slog, det raslede som af sabler eller geværer.

"Alle sørgendes glæde! Du tier! Har du intet at sige til Vasilij Kaschirin?"

Han smilede ømt og ventede. Men det var tomt både i hans hjerte og rundt omkring ham. Han mindedes alle de overflødige og ubehagelige vokslys i kirken, præsten i ornat, helgenbillederne og hvordan faderen havde bøjet sig frem og tilbage og bedt, idet han knælende slog panden mod gulvet, mens han af og til skottede hen efter Vasilij for at se, om han bad eller var optaget af en eller anden gavtyvestreg.

- Nej, det hjalp ikke at bede.

Alt var forbi.

Vanviddet gik løs på ham uden skånsel: bevidstheden slukkedes som ilden i et døende bål. Han kølede af som en død,

der nylig har opgivet ånden. Hænder og ben stivnede, kun i hjertet følte han endnu lidt varme. Endnu engang blussede han op, og tænkte, at han, Vasilij Kaschirin, kan gå fra forstanden, opleve navnløse pinsler, nå til den yderste grænse af lidelser, uhørte, hidtil ukendte lidelser; han kunne rende hovedet mod væggen, stikke sine øjne ud med fingrene, råbe og skrige af sine lungers fulde kraft, forsikre med tårer, at han ikke holder det ud, – og det ville alt sammen være ensbetydende med intet.

- Det hele var ingen ting.

Og ordene gik i opfyldelse. Benene som havde ligesom deres egen bevidsthed og deres eget liv, vedblev at bevæge sig og bære dette skælvende og våde legeme. Hænderne bestræbte sig som af sig selv for at tilknappe den åbne jakke til beskyttelse af det skælvende legeme, der frøs. Øjnene så, og de syntes næsten at udtrykke fred.

Endnu forestod der et øjeblik af frygtelig angst. Det var, da der kom mennesker ind. Han tænkte slet ikke på, at de kom for at føre ham til retterstedet, men han blev bange for disse mennesker som et skræmt barn.

"Jeg skal ikke! Jeg skal ikke!" hviskede han langsomt med sine blodløse læber og søgte ligesom at gemme sig i et hjørne af cellen, akkurat som når hans fader ville tugte ham som barn.

- Vi må afsted!

Der blev talt. Man gik rundt, og noget blev hentet. Han lukkede øjnene, gjorde nogle bevægelser med overkroppen og begyndte langsomt og mekanisk at gøre sig færdig. Det syntes, som at bevidstheden var vendt tilbage. Pludselig bad han en af embedsmændene om en cigaret. Og denne åbnede elskværdigt sit sølvetui, der fremviste nogle frivole tegninger.

Væggene viger

Den ukendte arrestant, som gik under navnet Werner, var et livstræt menneske. Der havde været en tid, da han var glad ved livet, interesseret i kunst og litteratur, og søgte samkvem med sine medmennesker. Udrustet med en prægtig hukommelse og megen energi havde han tilegnet sig færdighed i flere fremmede sprog og kunne godt have givet sig ud for at være tysker, franskmand eller englænder. Især talte han flydende tysk, dog med bayersk accent; han kunne ikke med sin bedste vilje tale som en berliner. Flot i tøjet og med fine manerer var han en velset gæst i selskabslivet og især som balkavaler.

Men alt dette lå forholdsvis langt tilbage i tiden. Lidt efter lidt var der vokset op i ham et had til menneskene. Han følte sig både fortvivlet og dødtræt. Af anlæg og tilbøjelighed snarere matematiker end poet, havde han aldrig følt nogen inspiration eller ekstase i nogen retning, og stundom kom der over ham en vanvittig trang til at søge cirklens kvadratur i en blodpøl. Han havde en fjende, som han dagligt kæmpede med, håbløst og forgæves, og det var et tæt net af dumhed, forræderi og løgn, som omgav ham, – et slimet og nederdrægtigt bedrag. Og det, som afgjort og for al tid ødelagde hans lyst til at leve, var et drab, som han havde udført efter befaling af organisationen. Det var en forræder, han dræbte, og han gjorde det aldeles roligt og med koldt blod. Men da han så denne løgners, dette beklagelsesværdige menneskes rolige ansigt i døden, holdt han pludselig op med at nære agtelse for sig selv. Ikke således, at

han følte nogen anger, men han fandt sig selv uinteressant, betydningsløs og kedelig efter denne dag.

Han meldte sig dog ikke ud af organisationen og forblev udadtil den samme, men hans øjne fik et koldt og frygteligt udtryk. Han betroede sig ikke til nogen.

Ligesom der gives mennesker, som ikke ved, hvad hovedpine er for noget, således var det en ejendommelighed ved Werner, at han ikke kendte til frygt. Når andre frygtede for noget, foragtede han dog ikke disse, men følte snarere en slags medlidenhed med dem og betragtede deres frygt som en udbredt sygdom, han selv aldrig havde lidt af. Især havde han medlidenhed med Vasilij Kaschirin. Men det var en kølig, næsten officiel medlidenhed, en følelse, som måske også enkelte af dommerne delte med ham.

Werner forstod, at henrettelse ikke var det samme som almindelig død. Men hen havde under alle omstændigheder besluttet sig til at bevare sin sindsro og tænkte på henrettelsen som noget uvedkommende og ville leve til enden, som om der intet var hændt og heller ikke ville hænde noget. Han ville udtrykke den største foragt for henrettelsen og bevare sin åndsfrihed til det sidste. Selv i retten tænkte han hverken på døden eller livet. Derimod samlede han sine tanker skarpt og roligt om en skakopgave, som han havde udtænkt allerede de første dage i arresten, – et meget vanskeligt parti skak, som han uafladeligt arbejdede med i tankerne. Hverken retsforhandlingerne eller dødsdommens afsigelse forstyrrede en eneste brik på dette usynlige skakbræt. Selv om morgenen den sidste dag, han levede, begyndte han straks på sin opgave med at rette på et af gårsdagens uheldige træk. Med hænderne

trykket fast mellem sine knæ sad han længe ubevægelig. Derpå rejste han sig op og begyndte at gå frem og tilbage i dybe tanker. Hans gang var ejendommelig. Lidt foroverbøjet trampede han hårdt med hælene, som plejede at afsætte dybe mærker, selv på en hård og tør vej. Sagte, næppe hørligt fløjtede han på en italiensk arie. Det lettede tankearbejdet, syntes han.

Denne gang gik det mod sædvane meget slet med spillet. En eller anden fejl måtte han have gjort, tænkte han og begyndte forfra. Nogen fejl fandt han imidlertid ikke, men følelsen af, at der dog var noget galt, forlod ham ikke; den blev tværtimod stærkere. Og pludselig kom der en uventet og ærgerlig tanke op i ham: Fejlen skulle vel ikke skyldes, at han med dette skakspil ville lede sin opmærksomhed bort fra den forestående henrettelse og skærme sig mod dødsfrygten?

"Nej, hvorfor det?" svarede han sig selv koldt og roligt, men lukkede samtidig sit skakbræt. Og med den samme skarpe opmærksomhed som under spillet og som om det gjaldt at fremstille sig til en vanskelig eksamen, sagte han nu at opgøre sin fortvivlede stilling. Han beså sin celle nøje, bestræbte sig for ikke at lade nogen enkelthed gå sig forbi, regnede ud de timer, som var tilbage til henrettelsen, dannede sig et skarpt, detaljeret billede af denne og trak til sidst på skuldrene af det hele.

"Nå?" spurgte han, ligesom henvendt til nogen. "Her er alt! Hvad er der så at frygte?"

Og han følte i virkeligheden heller ikke nogen frygt, snarere noget modsat – en tåget følelse af mod og glæde. Fejlen var der dog fremdeles, men hvor var den? Dog, spørgsmålet ærgrede og plagede ham ikke mere. Det fremkaldte snarere en følelse af

noget godt og uventet, omtrent som om nogen havde sagt ham, at en af hans bedste venner, som han troede for længst var død, fremdeles levede sund og stærk.

Werner trak atter på skuldrene og følte på sin puls. Hjertet slog lidt hurtigt, men kraftigt og regelmæssigt, ja med en klangfuld styrke, tænkte han. Endnu en gang undersøgte han nøje cellen, følte på vægge, døre og stolen, der var skruet fast til gulvet, idet han tænkte: Hvorfor føler jeg mig så let, glad og fri, især fri? Når jeg tænker på henrettelsen, er det, som den slet ikke vedkommer mig. Ser jeg på væggene, er det, som der ikke mere var vægge; det forekommer mig, at jeg netop er kommet ud fra et eller andet fængsel, hvor jeg har siddet i hele mit liv. Hvad skal dette betyde?

Hans hænder begyndte pludselig at skælve – et aldeles nyt og fremmed tilfælde for Werner. Tankerne arbejdede heftigt, ildtunger blussede op i hans hoved, de trængte sig ud, syntes han, og lyste op i den mørke nat udenfor, langt ud i det fjerne.

Trætheden og den omtågede tilstand, som havde plaget ham i de sidste par år, var forsvundet; den kolde, nagende orm havde lukket sine øjne og sin mund, – foran døden var hans skønne, spillende ungdom kommet tilbage til ham sammen med en forunderlig åndsklarhed, der lod ham skue det højeste. Werner så pludselig både livet og døden og blev forbavset over, hvilket prægtigt skue de frembød. Han gik som på toppen af det højeste fjeld; stien var smal, som en knivsæg, på den ene side livet, på den anden side døden, begge som to lyseblå, yndige søer, der flød sammen i horisonten til en uendelig flade.

"Hvad er dog dette? Hvilket guddommeligt skue!" sagde han stille og bevæget, idet han rettede sig op med ærefrygt, som

foran et højere væsen.

Det forekom ham, at livet var noget nyt. Alt var nyt. Hvad det var, kunne ikke udtrykkes med ord. Det menneskelige sprog var for blegt og fattigt. Det lave, smudsige og onde, som havde vakt hans foragt for menneskene og lidt efter lidt en ligefrem modbydelighed for det menneskelige ansigt, – alt dette var fuldstændig forsvundet, således som det også taber sig for en, der stiger op i en luftballon og fra en stor højde ser ned på jorden: De trange og smudsige gader forsvinder, og byen ligger skinnende og smuk under ham.

Med en uvilkårlig bevægelse gik Werner hen til bordet og støttede sin højre hånd mod pladen. Skønt stolt og herskesyg af naturen, havde han aldrig følt sig så magtbegærlig som nu, aldrig så fri og mægtig som nu i fængslet i en afstand af kun nogle få timer fra dødsøjeblikket.

Menneskene var blevet nye i hans øjne. De var alle sammen gode og prægtige. Hævet over tid og grænser, så han klart, hvor ung menneskeslægten i grunden var. For ikke længere tilbage end i går havde mennesket været et dyr i skoven. Og alt, hvad han hos menneskene tidligere havde fundet utilgiveligt og væmmeligt var blevet til noget godt, elskværdigt, således som alt er det hos et uskyldigt barn, der endnu ikke kan gå rigtigt. Det var alt sammen barnets uskyldige, usammenhængende pludren, dets fejltrin og fald.

"Mine kære!" råbte han.

Pludselig brast illusionen. Der gik et besynderligt smil over hans ansigt, han faldt sammen fra sin imponerende stilling og var atter en arrestant, der følte det trangt og pinefuldt at være

indespærret og generedes af det nysgerrige øje, som rettedes på ham gennem kighullet i døren.

Hvor besynderligt. Næsten straks glemte han, hvad han netop havde set så skarpt og klart, og endnu mere besynderligt var det, at han slet ikke søgte at genkalde det. Med et fremmed blik og et slapt, vemodigt smil betragtede han væggene og jerngitteret. Og der hændte ham noget nyt og ukendt. Han begyndte at græde.

"Mine kære kammerater," hviskede han og græd heftigt. "Mine kære kammerater!" Ad hvilke veje han fra den stolte, ubegrænsede frihedsfølelse var havnet i denne ynkværdighed, det vidste han ikke, og han tænkte heller ikke på det. Heller ikke gjorde han sig rede for, om hans tårer virkelig gjaldt kammeraterne eller noget andet. Han bare græd og hviskede:

"Mine kære kammerater! Mine kære kammerater!"

I dette bittert grædende, gennem tårer smilende menneske ville ingen kunne genkende den kolde, hovmodige, frække og samtidig livstrætte Werner. Hverken hans kammerater, dommerne eller han selv ville kunne genkende ham.

De føres afsted

Før afrejsen blev de dømte alle ført ind i et fælles rum, hvor de kunne tale sammen.

Tanja Kovalchuk benyttede sig straks af denne mulighed. De øvrige trykkede tavse hinandens hænder, hvoraf nogle kolde som is, andre varme som ild. De undgik først at se på hinanden, samlede sig i en lidt spredt klynge, og det var ligesom de skammede sig over, hvad de i deres ensomhed havde gennemlevet. De var bange for at se på hinanden, fordi de ikke ville røbe det nye og særlige ved deres tilstand.

Men lidt efter lidt så de på hinanden, og pludselig følte de sig ubundne og ligefremme som før. Der var vist ikke i deres øjne foregået nogen forandring med dem, og hvis der var nogen, var det for dem alle så ensartet, at den ikke blev bemærket. De talte og bevægede sig alle noget besynderligt. Ordene kom som pludselige udbrud, stødvist, snart alt for hurtigt, snart langsomt. Undertiden kvaltes stemmen midt i en sætning, undertiden gentog de ordene. Alle blinkede med øjnene og så sig nysgerrigt om ligesom folk, der bruger briller, men pludselig har taget dem af. Ofte vendte de hovedet og så bagud, som om nogen havde kaldt på dem eller ville vise noget frem bag deres ryg. Hos Musja og Tanja var øjne og kinder brændende. Sergej var i begyndelsen lidt bleg, men han tog sig snart sammen og blev atter rolig og behersket som sædvanlig.

Kun Vasilij tiltrak sig en særlig opmærksomhed. Selv blandt dem vor han ualmindelig og forfærdelig.

Werner sagde stille og fortroligt til Musja:

"Hvad er det, Musja? Kan det være muligt, at han er ...? Hvad? Vi må tage os af ham."

Vasilij så ligesom fra det fjerne på Werner, og blikket syntes udslukt.

"Vasilij, hvordan har du det? Hvad er det? Vi må holde os oppe. Snart er det forbi. Vi må ... Vi må!"

Vasilij var tavs. Langt om længe svarede han tonløst, ligesom fra det fjerne: "Der er ingen ting. Jeg holder mig oppe."

Lidt efter gentog han: "Jeg holder mig ..."

Werner blev glad og sagde: "Se, se! Det er en kærnekarl. Så, så!"

Men da hans øjne mødte Vasilijs tomme blik, der så på ham fjernt og underligt, tænkte han med sorg:

- Hvor kommer dette blik fra? Hvorfra denne stemme? Og med dyb ømhed sagde han: "Vasilij, hører du, jeg er meget glad ved dig. Jeg elsker dig!"

"Og – jeg – også meget – gla..." svarede Vasilij langsomt og som om han kun med besvær kunne få ordene over tungen.

Pludselig greb Musja Werners hånd og udtalte i stor forundring, sagte, men med styrke, som en skuespillerinde på scenen: "Werner, hvordan er det med dig? Du sagde: Elsker! Det har du aldrig før sagt til nogen, elsker! Og hvorfor er du sådan – - – så lys og blød? Hvad? Ja, hvorfor?"

Werner trykkede Musjas hånd og sagde fast og bestemt som en skuespiller: "Jo, nu elsker jeg meget. Sig det ikke til de andre. De behøver ikke at vide det. Jeg skammer mig, men det er sandt, jeg elsker meget."

Deres blikke mødtes og strålede som et lynglimt, der slukker alle andre lys og kaster skygge som en gul, tung flamme på

jorden.

"Ja," sagde Musja, "ja, Werner!"

"Ja!" svarede han, "ja, Musja! Ja!"

Det var kommet til en forståelse mellem dem, en bestemt og afgørende. Og idet Werners øjne endnu strålede, gik han hen til Sergej og tiltalte ham: "Lille Sergej!"

Han svarede ikke, men Tanja Kovalchuk, som næsten græd af moderlig stolthed og begejstring, greb Sergej hårdt i armen og sagde, henvendt til Werner: "Hør nu her! Jeg græder for hans skyld og er ude af mig selv, og han står der og er optaget af sin gymnastik!"

"Efter Müllers system," bemærkede Werner smilende.

Sergej blev forlegen og sagde:

"Du man ikke le, Werner, for nu er jeg aldeles overbevist …"

Alle begyndte på en gang at le.

I samvær med hinanden hentede de gensidig kraft og styrke og blev efterhånden, som de før havde været, uden at de selv mærkede det. Pludselig afbrød Werner latteren og sagde meget alvorligt: "Du har ret, Sergej. Du har fuldstændig ret."

"Ja, du skulle bare vide," afbrød Sergej glædestrålende.

"Selvfølgelig, vi – - -"

Så blev det sagt dem, at man måtte af sted. Fængslets funktionærer var i den grad elskværdige, at fangerne fik lov til at sidde i vognene parvis efter eget valg. Betjentene var blege, og det så ud, som de ikke eksisterede og som alt gik af sig selv.

"Du, Musja, kører med ham," sagde Werner og pegede på Vasilij, som stod der aldeles ubevægelig.

"Jeg forstår." Musja nikkede med hovedet. "Og du?" spurgte hun.

"Tanja kører med Sergej, du med Vasilij. Jeg kører alene. Det gør ikke noget. Jeg kan godt køre alene. Det ved du."

Da de kom ud i gården, slog den varme og fugtige luft dem lige i ansigtet, så de næsten ikke kunne ånde.

De kunne ikke forstå, at dette mærkværdige ikke var noget andet end den milde, fugtige vårluft. Denne ægte, forunderlige vårnat lugtede, syntes de, af smeltet sne og fugtig jord. Det klang af faldende dråber, som ligesom bestræbte sig for at indhente hinanden. Dråbernes kluk blev til en melodi, indtil en af dem pludselig forvildede sig og kom ud af takten og bragte forvirring i det hele. Så faldt der pludselig en tung dråbe, og derpå faldt de andre ind og tog muntert fat på den afbrudte sang til våren. Over byen og fæstningens tag lå et blegt ildhav fra de elektriske lygter.

"U – ak!" sukkede Sergej Golovin dybt og holdt åndedrættet inde, som om han ikke ville slippe den friske, dejlige luft af sine lunger.

"Det er vel længe siden, vi havde sådan et vejr," bemærkede Werner. "Det er jo fuldstændig forår."

"Det er kun to dage siden," var det høflige, bestemte svar. "Men ellers har vi bare haft kulde."

En efter en kom de mørke vogne rullende. Som en grå skygge tegnede vagtsoldaterne sig. Hestehovene klaprede mod brostenene eller klaskede i den våde sne.

Da Werner bøjede sig for at krybe ind i vognen, sagde gendarmen lidt ubestemt: "Her er nok en til."

Werner blev forbavset: "Hvem? Hvorhen skal han? Å – nå! En til! Hvem er han?"

Soldaten tav.

- Ja, der sad virkelig i det ene hjørne noget sammenkrøbet, ubevægeligt, men ved et glimt fra lygten så Werner et øje. Da Werner satte sig, kom han nær til skikkelsen med sit knæ.

"Undskyld, kammerat."

Den anden svarede ikke. Men da vognen kørte at sted, spurgte han stammende på gebrokkent russisk: "Hvem er De?"

"Jeg er Werner, dømt til at henrettes for forsøg på attentat mod … Og hvem er De?"

"Ja – - Janson. Mig ikke behøve at hænge."

De kører hurtigt af sted. Om to timer skal de stå ansigt til ansigt med det store, gådefulde og hemmelighedsfulde, fra livet gå over til døden. I to rette linjer gik samtidig livet og døden, og lige indtil enden ville livet vedblive at være liv, selv lige ind i de latterligste og mest ubetydelige småting.

"Hvad har De gjort, Janson?"

"Jeg stak husbonden med min kniv. Stjal penge." På stemmen lød det, som om Janson var i færd med at slumre ind. Werner fandt i mørket Jansons slappe hånd og trykkede den. Janson trak hånden tilbage.

"Er du bange?" spurgte Werner.

"Mig ikke vil -"

De sad begge tavse. Werner fandt atter Jansons hånd og trykkede den fast mellem sine magre hænder. Janson forsøgte nu ikke at trække sin hånd tilbage.

I vognen var der trangt og mørkt, og der lugtede af soldatens mugne klæder og våde støvler. Det lugtede modbydeligt af billig tobak og løg fra hans åndedræt. Men gennem sprosserne i vognlugen trængte den rene, friske luft sig frem, og de nød den endnu bedre end i det fri. Vognen syntes at bevæge sig snart til

højre, snart til venstre. Undertiden syntes det, som om de vendte tilbage, til andre tider at de kørte rundt i timevis. I begyndelsen skimtedes igennem sprækkerne i det lukkede vindue et blåligt glimt af det elektriske lys. Til sidst blev det helt mørkt, og de forstod da, at de befandt sig i en af byens udkanter, og at de nærmede sig jernbanestationen.

"Hvor kører vi hen," spurgte Janson pludselig. Det begyndte at gå rundt i hans hoved på grund af den lange kørsel og opholdet i den kvalme og mørke vogn.

Werner svarede og trykkede hans hånd fast. Han havde lyst til at sige noget rigtig venligt til dette lille, trætte menneske. Han var allerede kommet til at holde meget af ham.

"Kære, du sidder vist ikke godt. Sæt dig lidt nærmere ind til mig."

Janson tav en stund og svarede derpå: "Tak, jeg har det godt. Skal du også hænges?"

"Jeg også!" svarede Werner uventet lystigt, næsten med en lille latter, idet han gjorde en frejdig bevægelse med hånden, som om det gjaldt en eller anden spøg eller et latterligt påfund mod ham af nogle gode mennesker, som ville drille ham.

"Har du en kone?" spurgte Janson.

"Nej, ingen kone. Jeg er alene."

"Jeg et også alene," oplyste Janson.

Det begyndte også at gå rundt for Werner. Undertiden forekom det ham, at de kørte til en eller anden fest. Besynderligt nok følte nogle af dem, som blev kørt af sted for at henrettes, ved siden af det frygtelige, som ventede dem, ligesom en glæde ved det ualmindelige, som forestod. Liv og

død flød sammen for dem. Det faldt en af dem ind, at der muligvis blev flaget fra husene.

"Nu er vi der," sagde Werner, da vognen standsede, og han hoppede ud, let og livlig.

Med Janson var det en anden sag. Tavs og meget slap satte han benene mod væggen og ville ikke ud af vognen. Gendarmen tog ham rask ved hånden og trak ham ud, mens Janson greb fat i alle mulige genstande for at stritte imod, men slap straks igen.

Nej, jernbanestationen var ikke pyntet med flag, men mørk, tom og livløs. Passagertogene var for længst gået. Og for det tog, som i tavshed stod og ventede på disse passagerer, var det ikke nødvendigt at lyse op eller gøre stor ulejlighed.

Werner følt pludselig en slags kedsommelighed, en stor, længselsfuld, trættende kedsommelighed, således at han fik lyst til at gå bort et eller andet sted og lukke øjnene. Han strakte sig og gabte længe. Janson strakte også på sig og gabte nogle gange.

"Bare det ville gå lidt hurtigere," sagde Werner.

Janson krøb sammen ganske tavs.

Da arrestanterne gik over den tomme platform til de slet oplyste jernbanevogne, kom Werner og Sergej i nærheden af hinanden. Sergej pegede med hånden og sagde noget, men det druknede i den uafladelige gaben. Man kunne kun høre, at han talte om en lygte.

"Hvad siger du?" spurgte Werner og gabte.

"Lygten oser," sagde Sergej.

Werner så sig om: "Ja, sandelig. Lugten oser, glasset er fuldstændig sort."

Pludselig tænkte Werner: Hvad kommer det forresten mig ved, om lampen oser eller ikke, når – -

Sergej tænkte vist det samme.

Han så på Werner og vendte sig om.

Alle gik ind i vognene undtagen Janson, som blev taget under armene. I begyndelsen strittede han imod med benene, ligesom fastklæbet til platformen. Senere bøjede hans knæ sig, han blev hængende i gendarmens arme med benene slæbende efter sig som en, der er meget beruset, idet skospidserne skrabede mod gulvet. Endelig blev han puffet ind i vognen. Alt gik for sig i tavshed.

Vasilij Kaschirin eftergjorde ligesom sine kammeraters bevægelser og kom på egen hånd hen til vognen. Men da han skulle stige op på vognens trin, slap han taget, og gendarmen måtte støtte ham. Vasilij rystede over hele kroppen, rev sig fra gendarmen og skreg med en gennemtrængende stemme: "Av!"

"Vasilij, hvad er det?" spurgte Werner og rev ham rask til sig.

Vasilij tav, men skælvede stærkt.

Den forbavsede og lidt ærgerlige gendarm forklarede: "Jeg ville kun støtte ham, men han ..."

"Lad os gå, Vasilij, jeg skal støtte dig," sagde Werner og ville tage ham ved hånden. Men Vasilij trak hånden tilbage og skreg endnu højere: "Av!"

"Vasilij, det er jo mig, Werner."

"Jeg ved det. Rør mig ikke. Jeg vil selv."

- Fremdeles skælvende kom han til sidst op i vognen og satte sig i et hjørne.

Werner bøjede sig over til Musja og spurgte hende stille, idet han pegede på Vasilij: "Hvad mener du?"

"Dårlig," svarede hun sagte.

"Han er vist allerede død."

"Werner, sig mig, gives der da virkelig nogen død?"

"Jeg ved det ikke, Musja, men jeg tror, at der ikke gør det."

"Jeg har troet det samme," sagde hun. "Men Vasilij? Jeg blev aldeles udpint sammen med ham på turen hertil. Det var, som jeg skulle køre sammen med et lig."

"Ja, hvad skal man tro, Musja? Det kan være, at der for enkelte findes en død, således som nu for Vasilij, men senere vil der slet ikke være. For mig var det også en gang således, at døden eksisterede, men således er det ikke nu."

Musjas kinder blussede og hun spurgte: "Werner, eksisterede den? Gjorde den?"

"Ja," svarede han, "men ikke nu længere."

Pludselig hørtes der spektakel i vogndøren. Trampende med hælene og spyttende steg Tsiganok ind, så sig omkring og blev stående trodsig: "Her findes jo ikke plads, gendarm," skreg han højt til den trætte og ærgerlige gendarm. "Lad mig få det således, at der bliver rum nok, ellers rejser jeg ikke. Hæng mig her på lygtepælen. Jeg tænkte, at jeg skulle køre i vogn. Jo, det var en dejlig vogn, de hundehvalpe gav mig. Et djævlehul, ingen vogn."

Pludselig bøjede han sit hoved, strakte hals og nærmede sig til de andre. Indrammet at det tykke, sorte hår og skæg stirrede hans øjne vildt og skarpt på dem med et vanvittigt udtryk.

"Åh, mine damer og herrer," sagde han lidt dæmpet. "Ja så! God dag!" Han rakte sin hånd til Werner og satte sig lige over for ham, bøjede sig ned til ham og blinkede med øjnene, førte den ene hånd hurtigt over halsen og sagde: "De også, hvad?"

"Jeg også," svarede Werner og smilede.

"Ikke alle sammen, vel?"

"Jo, alle."

"Åhå!" udbrød Tsiganok og betragtede dem alle et øjeblik og stirrede derefter på Musja og Janson. Så blinkede han atter til Werner og spurgte: "Ministeren, hvad?"

"Ja, og du?"

"Med mig er det en anden sag, min herre. Jeg er bare en røver. Det er jeg. Det gør ikke noget, om det er lidt trangt, herre, jeg er ikke frivilligt kommet ind i dette selskab. I en anden verden vil der være plads nok for os alle." Han så atter på dem et øjeblik med sine lumske øjne. Men alle så på ham med alvor og medfølelse.

Tsiganok viste grinende tænderne og klappede Werner over knæene. "Ja, ja, herre!" sagde han.

"Hvorfor kalder du mig herre, når vi alle ...?"

"Rigtigt! Nej, når du skal hænge ved siden af mig, kan du vel ikke være nogen herre! Se ham der," pegede han med fingeren ad den tavse gendarm, "han der er en herre. Men dén der" – han pegede på Vasilij – "er vel ikke værre end vi? Min herre, er du ræd?"

"Å nej," svarede Vasilij med besvær.

"Nå, ikke! Hvad er det for noget snak. Du behøver ikke at skamme dig. Her er ingen at skamme sig for. Det er kun hundene, som logrer med halen eller viser tænder, når de skal hænge, men du er jo et menneske. Hvem er den der?" spurgte han og pegede på Janson. "Han er vel ikke en af Deres?"

Han lod øjnene løbe, spyttede uafladeligt gennem tænderne det søde spyt, som samlede sig i hans mund. Janson havde

trykket sig ind i et hjørne som en bylt og sad uden at røre sig. Han sagde intet til Tsiganoks spørgsmål, men Werner svarede for ham.

"Han har dræbt sin husbond."

"Herregud," udbrød Tsiganok, "at man kan lade sig dræbe af sådan en."

Tsiganok havde flere gange skottet hen til Musja. Nu vendte han sig hurtigt og stirrede skarpt på hende, idet han sagde: "Frøken! Å, frøken! Hvordan har De det? De har røde kinder og de ler, ja, sandelig, hun ler!"

Han greb Werner hårdt i den ene hånd og sagde: "Se der! Se der! Hun ler!"

Musja smilede og så ømt og længe ind i hans hvasse, noget forvirrede, spørgende øjne.

Alle tav.

Kraftigt og taktfast slog vognhjulene, de små vogne vippede på det smalle spor og løb hurtigt afsted. Ved en eller anden skarp kurve eller overgang blev der fløjtet for at advare.

Det var underligt at tænke på, at der til iværksættelse af nogle menneskers henrettelse hørte så mange beregninger, hensyn og omstændigheder.

Vognene kørte, og inde i dem sad disse mennesker, således som andre mennesker sidder, når de rejser, og der kom som altid et ophold: "Toget holder i 5 minutter!"

Men de var på vej mod døden evigheden – den store hemmelighed.

Fuldbyrdelser

Nogle år i træk havde Sergej Golovin boet på landet om sommeren og mangfoldige gange rejst denne samme vej dag og nat, så han kendte den meget godt. Når han nu lukkede øjnene, kunne han forestille sig, at han rejste fra et lystigt ophold i byen blandt venner og bekendte.

"Nu er vi der snart," sagde Sergej og så ud i mørket gennem vinduet.

Ingen svarede eller rørte på sig. Tsiganok spyttede nogle gange, og hans øjne begyndte at løbe rundt i vognen, idet han betragtede døre, vinduer og de soldater, som holdt vagt.

"Det er koldt," sagde Vasilij med stive, tørre læber, som om kulden havde lammet dem.

Tanja Kovalchuk løb hurtigt til. "Her er et tørklæde, bind det om halsen. Det er et varmt tørklæde."

"Halsen?" spurgte Sergej uventet og blev forskrækket over spørgsmålet. Men da de alle tænkte det samme, hørte ingen på, hvad han sagde, som om ingen havde sagt noget eller som de alle havde sagt det samme på en gang.

"Det gør ikke noget, Vasilij, bind det om, det vil varme," rådede Werner. Så vendte han sig til Janson og spurgte ømt: "Kære, fryser du ikke, hvad?"

"Werner, måske han vil ryge. Kammerat, De vil måske ryge?" spurgte Musja. "Vi har ..."

"Ja, jeg vil."

"Giv ham en cigaret, Sergej," sagde Werner glad.

Sergej havde allerede trukket en cigaret frem. Og alle så nysgerrigt på, hvordan Jansons fingre tog imod cigaretten, hvorledes tændstikken brændte og der fra Jansons mund steg en blå røg op.

"Tak skal De have," sagde Janson. "Den var god!"

"Hvor besynderligt!" sagde Sergej.

"Hvad er besynderligt?"

"Det var bare … denne cigaret." Janson holdt en cigaret, en almindelig cigaret mellem almindelige, levende fingre og så bleg og ligesom forskrækket på den. Og alle rettede deres øjne på dette tynde, hvide rør, fra hvis ende der udgik en tynd, krøllet, blå røgstribe, som blev jaget til side af åndedrættet og forsvandt. Den slukkede.

"Den er slukket," sagde Tanja.

"Ja, den er slukket."

"Så pokker i vold med den," sagde Werner, der blev sørgmodig og med bekymring så på Janson, hvis hånd med cigaretten hang slap ned, som var den død.

Pludselig vendte Tsiganok sit ansigt lige mod Werners og hviskede, idet han så på ham med store, åbne øjne som en hest: "Min herre! Hvad om vi gav soldaterne lidt … ja, De forstår? Skal vi prøve?"

"Nej, det behøves ikke," svarede Werner, også hviskende. "Man må drikke bægeret helt til bunds."

"Men," indvendte Tsiganok, "i slagsmål går det lystigt til. Jeg slår til ham. Og han til mig, og så mærker du ikke, hvordan det går til, at han ligger der. Akkurat som var han slet ikke død."

"Nej, lad os ikke gøre det," sagde Werner og vendte sig halvt til Janson: "Kære, hvorfor ryger du ikke?"

Pludselig lagde Jansons opsvulmede ansigt sig i folder, som om nogen havde trukket det sammen med en snor og bragt dets folder i bevægelse, for de var alle skæve. Og som i søvne begyndte Janson at hulke, uden tårer med en hul, næsten falsk stemme: "Jeg vil ikke ryge," sagde han og hulkede. "Mig behøver ikke at hænge. Ah – kho, ah – kho – ah – kho," hulkede han.

Alle omringede ham. Tanja græd ustandselig, klappede ham på hænderne og rettede på hans hue.

"Kære, gode du, græd ikke," bad hun. "Min kære, ulykkelige!" Musja så til siden. Tsiganok fangede hendes blik og viste tænder.

"Han er en særling, højstærede," sagde han. Men hans eget ansigt var blevet blåsort som malm, og hans store, gule tænder klaprede.

Pludselig gav det et ryk i vognen og toget begyndte at køre langsommere. Alle undtagen Janson og Vasilij Kaschirin rejste sig og satte sig atter.

"En station," sagde Sergej.

Det føltes pludselig, som blev al luft pumpet ud af vognen, hjertet ligesom voksede og udvidede sig, åndedrættet ville standse. Øjnene rettedes mod det rystende gulv, ørene hørte, hvorledes farten sagtnede af – det gled, standsede, gled atter og standsede pludselig, stod ubevægeligt.

Der indtrådte en søvnlignende tilstand, dunkel, sanseløs og fremmed. Den drømmende selv var ligesom fraværende. Som gengangere bevægede de sig stofløst, talte klangløst, gik lydløst, led uden lidelse. Som søvngængere gik de ud af vognen, delte sig parvis, lugtede til den friske skov- og vårluft. I søvne gjorde

Janson stum og kraftig modstand og blev slæbt ud af vognen. De gik ned ad trappen.

"Skal vi spadsere på vore fødder?" spurgte en af dem næsten lystigt.

"Det er ikke lang vej," svarede en anden i samme tone.

Så gik det store, mørke, tavse selskab af sted gennem skoven ad en blød og sølet vej. Fra skoven strømmede en frisk og kølig luft mod dem. Fødderne gled, trådte undertiden gennem sneen, og med hænderne greb de da uvilkårligt efter kammeraterne. De vagthavende gendarmer gik ved siden af vejen på den hårde sne, og en af dem skreg: "Hvorfor er vejen ikke gjort i stand! Man falder hele tiden gennem sneen."

- Der var én, som gjorde en undskyldning: Vejen var gjort i stand, men snesmeltningen havde ødelagt den.

Bevidstheden begyndte at vende tilbage, men ikke helt på en gang.

De tænkte rent fagligt over vejspørgsmålet og fandt det rimeligt, at vejen ikke kunne gøres bedre i stand på denne årstid. Men snart forsvandt enhver tanke, og de havde kun tilbage fornemmelsen af den skarpe, friske skovluft, snesmeltningen og skoven. Pludselig stod det hele klart og tydeligt for dem: skoven, vejen, natten og at de snart, meget snart ville blive hængt. Om alt dette talte de hviskende og højtideligt.

"Klokken er snart fire."

"Jeg sagde, at vi kommer alt for tidligt."

"Først klokken fem begynder det at lysne."

"Ja, klokken fem skulle vi have været der, ikke før."

De stoppede pludselig i mørket. Langt borte mellem de spredte træer så de to lygter bevæge sig. Der stod også skafottet.

"Jeg mistede min galoche," sagde Sergej Golovin. "Det er koldt, ser du," sagde han til Werner.

"Hvor er Vasilij?"

"Jeg ved ikke. – Jo, her står han."

Vasilij stod mørk og ubevægelig.

"Og hvor er Musja?"

"Jeg er her. Er det dig, Werner?"

De begyndte at se sig om, men alle undgik at se til den side, hvor de to lygter bevægede sig på en skrækkelig og uforklarlig måde, syntes de.

Til venstre så de skov; det begyndte at lysne, og mellem træerne skimtede de noget lyst og fladt. Derfra kom en fugtig vind. "Havet," udbrød Sergej, idet han lugtede og ligesom snappede efter luften med sin mund. "Der er havet!"

Musja sagde klangfuldt: "Min kærlighed er dyb og bred som havet!"

"Hvad er det, du siger, Musja?"

"Min kærlighed er bred som havet, kan ikke rummes inden for livets strand."

Sergej gentog åndsfraværende og det lød som et ekko: "Min kærlighed er bred som havet."

Werner gentog de samme ord og blev pludselig ligesom højst forandret.

"Lille Musja," sagde han, "så ung du er endnu!"

Pludselig hørte Werner lige ved sit øre en varm hvisken. Det var Tsiganok.

"Å, min herre. Å! Her er skov, hvad? Å Gud, hvad er dette? Det der, hvor lygterne brænder, er det galgen, hvad? Hvad er det? Hvad?"

Werner så på ham. Han pines, tænkte han, af dødskvaler.

"Vi må tage afsked med hinanden," sagde Tanja Kovalchuk.

"Vent, først må dommen læses op," svarede Werner. "Hvor er Janson?"

Janson lå i sneen, og ved siden af ham stod nogen og hjalp ham. Pludselig mærkedes en skarp lugt af salmiakspiritus.

"Nå, hvad er det, er De så snart færdig?" spurgte én skarpt og utålmodigt.

"Det er bare en almindelig besvimelse. Han er snart kvik igen; De kan begynde at læse."

Lyset fra en blændlygte faldt på papiret og de hvide ubehandskede hænder, som holdt det. Hænderne skælvede og papiret skælvede.

"Mine herrer, måske vi ikke behøver at oplæse dommen? Vi kender den jo alle. Hvad synes De?"

"De behøver ikke at læse," svarede Werner for dem alle, og blændlygten blev slukket.

De frabad sig præstens bistand, og han forsvandt som en skygge i dybet af skoven. I morgengryet bliver sneen hvidere og menneskene mørkere, skoven tyndere, mere sørgelig og fattig.

"Mine damer og herrer! De må gå to og to ad gangen! Stil Dem parvis som De selv vil, men skynd Dem lidt."

Werner pegede på Janson, som nu stod oprejst, støttet af to gendarmer.

"Jeg går med ham. Og du, Sergej, taget Vasilij. Gå De foran."

"Udmærket."

"Vi to skal vel gå sammen, lille Musja?" spurgte Tanja. "Nu må vi kysse hinanden." De gjorde det hurtigt. Tsiganok kyssede stærkt, så hans tænder kunne føles. Janson blødt og slapt, med halvåben mund; han forstod for resten ikke selv, hvad han gjorde. Da Sergej Golovin og Vasilij Kaschirin var gået nogle skridt frem, standsede pludselig denne stille og sagde højt og tydeligt, men med en aldeles fremmed stemme: "Farvel, kammerater!"

"Farvel, kammerater," råbte de andre i kor.

De gik, og det blev stille en stund. Lygterne bag træerne hang ubevægelige. Man ventede skrig, en eller anden støj, men alt forblev stille, og de gulagtige lygter hang ubevægelige.

"Å, min Gud," lød det vildt og hæst. Alle så sig om. Det var Tsiganok i sin dødsangst. "Der hænger de jo!" råbte han.

Alle vendte sig om igen, og alt blev stille. Tsiganok tumlede rundt og greb med hænderne ud i luften.

"Hvordan skal dette gå? Hvad, mine herrer? Skal jeg gå alene, hvad? Sammen med nogen er det meget hyggeligere. Mine herrer, hvordan skal det være?"

Han greb Werner ved hånden og trykkede den stødvis: "Kære herre, i det mindste du kunne da gå med mig, hvad? Vis mig den nåde!"

"Jeg kan ikke, min kære ven, jeg må gå med ham."

"Å Gud, jeg skal altså gå alene. Hvordan skal dette lade sig gøre?"

Musja gik et skridt frem og sagde: "Kom med mig."

Tsiganok trak sig uvilkårligt tilbage og så vildt på hende med sine store øjne:

"Med dig?"

"Ja."

"Nej, se på hende! Så lille hun er! Er du ikke bange? Nej, da vil jeg hellere gå alene. Lad gå!"

"Nej, jeg er ikke bange," svarede hun.

Tsiganok viste tænder: "Nej, se på hende! Jeg er jo en røver! Væmmes du ikke? Nej, lad det være! Jeg skal ikke være vred på dig for det." Musja tav, og i den svage belysning syntes hendes blege ansigt gådefuldt. Så gik hun pludselig hen til Tsiganok, lagde armen om hans hals og kyssede ham stærkt på munden. Han skød hende hurtigt fra sig med hånden, ruskede hende lidt og kyssede hende derpå højt og lidenskabeligt på mund, næse og øjne.

"Lad os gå!"

Pludselig vaklede den soldat, der stod nærmest og faldt omkuld i sneen. Han rejste sig op igen, men lod sit gevær ligge og fjernede sig ind i skoven.

"Hvor skal du hen?" skreg en anden soldat forskrækket. "Holdt!"

Men han fortsatte sin gang og faldt gentagne gange, enten fordi sneskorpen brast eller fordi han stødte mod noget. Til sidst blev han liggende med ansigtet nede i sneen.

"Tag dit gevær op, din drivert," skreg Tsiganok, "ellers tager jeg det. Kender du ikke tjenestens pligter?"

Så kom turen til Janson og Werner.

"Farvel, mine herrer," sagde Tsiganok højt. "I den anden verden vil vi være godt bekendte. Når du ser mig der," sagde han henvendt til Werner, "må du ikke vende ryggen til mig, men lad mig en gang imellem få en dråbe vand, for jeg får det hedt derovre."

"Farvel!"

"Mig ikke vil," sagde Janson slapt. Men Werner holdt ham ved hånden, og Janson gik nogle skridt, så stod han et øjeblik stille og faldt derpå ned på sneen. Man tog og bar ham af sted, mens han hele tiden sprællede med arme og ben. Han skreg ikke, måske havde han glemt, at han ejede en stemme.

"Jeg skal altså, lille Musja, gå alene," sagde Tanja Kovalchuk sørgmodigt. "Vi levede sammen, og nu – - -"

"Kære, lille Tanja ..."

- Tsiganok trådte ivrigt til, holdt Musja fast ved hånden, som var han bange for at miste hende. Han sagde hurtigt og forretningsmæssigt:

"Å, frøken, du kan godt gå alene, du har en ren sjæl, du kan gå hvor som helst alene, forstår du? Men jeg ikke. Jeg er en røver, forstår du? Jeg kan ikke gå alene. Hvor skal du hen, din morder, vil de sige til mig i den anden verden. Jeg har jo også stjålet heste, ser du. Ved Gud! Men sammen med hende er jeg tryg som et nyfødt barn. Forstår du mig?"

"Ja, jeg forstår. Vel! Gå da. Lad mig bare få lov at kysse dig lidt, Musja."

"Ja, kys bare," sagde Tsiganok højmodigt til de to kvinder. "Det er jeres sag. I må tage afsked, som det sig hør og bør."

Musja og Tsiganok begav sig af sted. Hun gik forsigtigt, og af gammel vane holdt hun sit skørt op med den ene hånd. Og med hendes arm i sin førte Tsiganok hende – hurtigt, men forsigtigt, og mens han følte foran sig med benene – til døden.

Lyset slukkedes. Stille og tomt var der rundt om Tanja Kovalchuk. Soldaterne stod tavse og grå i det farveløse og dæmpede lys af den gryende dag.

"Jeg er alene," sagde Tanja og sukkede. "Sergej er død, Werner og Vasilij, jeg er alene. Soldater! Å, soldater! Jeg er alene – - -"

Over havet gik solen op.

Ligene blev lagt i en kasse og bragt af sted. Med udstrakte halse, med vanvittigt fremtrædende øjne og opsvulmede, blå tunger, der ligesom en frygtelig, ukendt blomst hang ud mellem læberne, fugtet af blod og skum, førtes de døde tilbage ad samme vej som de kom levende for lidt siden. Og sneen var lige blød, lige frisk og stærk var forårsluften, og i sneen sås en sort plet. Det var Sergejs nedtrampede galoche.

Således bød menneskene den opgående sol velkommen.

Om "De syv hængte"

Forfatter: Leonid Andrejev (1871-1919).
Org.udgave: *Рассказ о семи повешенных*. Шиповник, St. Petersborg 1908.
Denne udgave baseret på: *De syv Henrettede*. Af Leonid Andrejew. Oversat fra Russisk for Social-Demokraten. Føljeton i avisen *Social-Demokraten* 4.1. + 8.-26.8.1909 (*Afsnittet om Janson blev bragt som en selvstændig historie under titlen "En russisk morder"*). Oversætteren er ikke kendt.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter forside af en tidlig tysk udgave (Musarion Verlag, München 1927), kunstner uoplyst.

ISBN 978-87-7628-194-6
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-499-3 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Alle sørgendes glæde: Den tiltaleform, hvori de ortodokse russere henvender sig i deres bønner til jomfru Maria.*Overs. anm.*